

בס"ד. שיחת יום ג' פ' פינחס, י"ב תמוז, ה'תשי"ד.

בלתי מוגה

א. הקביעות בשנה זו — שי"ב תמוז חל ביום השלישי בשבוע וי"ג תמוז חל ביום הרביעי בשבוע — היא באותו אופן כמו שהיתה הקביעות בשנת המאסר, שנת תרפ"ז.

ובמילא, הזמן שבו עומדים עתה (יום שלישי י"ב תמוז בלילה), הוא, הזמן שבין הידיעה על השחרור שקיבל כ"ק מו"ח אדמו"ר באופן בלתי רשמי (ביום שלישי י"ב תמוז) ובין הידיעה הרשמית שנתקבלה למחרת (ביום רביעי י"ג תמוז), כי:

הסדר הי"י שביום שלישי בשבוע הי' כ"ק מו"ח אדמו"ר צריך להופיע במשרד של המשטרה (כפי שהי' נקרא שם: נ.ק.וו.ד.) להראות שהוא נמצא בעיר. וכאשר בא לשם ביום שלישי י"ב תמוז — התברר שע"פ החוקים יש ביום זה איזה "חגא", "יומא דפגרא", ובמילא, באופן רשמי הי' המשרד סגור. אבל בכל זאת מצאו שם מישהו שסיפר שנתקבלה ידיעה והוראה ממוסקבה שישחררו אותו, אך כיון שהיום סגור המשרד, יצטרך לבוא מחר.

וכשהגיע לשם למחרת, ביום רביעי י"ג תמוז, הודיעו לו באופן רשמי על השחרור,

ולא עוד אלא שהוסיפו וביקשו שתהי' להם ראי' והוכחה שהודיעו לו על השחרור בעוד מועד — כי, פקודת השחרור היתה בתוקף שכזה, שחששו, שאם יתברר ע"פ הניירות הרשמיים שהודיעו על השחרור לאחרי עשרים וארבע שעות, אזי ייענש מי שעיכב את מסירת ההודעה על השחרור!

ב. ובענין זה ראו נס גלוי:

ובהקדמה — שאע"פ שיודעים ע"פ שכל (כפי שנתבאר בכמה ספרים) שכאשר רק רוצים להתבונן ("צוקוקן זיך") אזי יכולים לראות השגחה פרטית ועניני נסים אפילו בזמן הגלות, ואפילו בזמנינו זה

(1) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב ע' סו. ספר התולדות אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' 221.

דעקבתא דמשיחא, שהחושך הוא כפול ומכופל, מ"מ, כיון שעסוקים כל כך בגשמיות, ומצד זה נעשית גם השייכות לחומריות, אזי כח הראי', ראיית עין השכל, הוא מכוסה, ולכן יתכן שלא מבחינים עיני נסים, ובלשון הגמרא²: "אפילו בעל הנס אינו מכיר בניסו".

אמנם, מזמן לזמן מראים נסים גלויים באופן כזה שאפילו היצה"ר והלעומת-זה אינם יכולים להכחיש ולומר שאין זה נס.

וע"ד שמצינו בנוגע ליתרו, כהן מדין, שאמר "עתה ידעתי כי גדול הוי' מכל האלקים"³, שענין זה סלל את הדרך שיוכל להיות כללות הענין דמתן-תורה⁴, והיינו, שבתור הקדמה למתן-תורה הוצרך להיות זיכוכ ("א' קלאַרקייט") בעולם, עד שאפילו הלעו"ז (כהן מדין) יכריז "עתה ידעתי כי גדול הוי'".

וכן הוא בנוגע לענין כללי והנהגה כללית, אזי ההכנה לזה שמצד הלעומת-זה תבוא ההכרזה הגדולה ("דער גרעסטער געשריי"): שמעו והתבוננו ואזי תראו שזהו נס גלוי — שעיי"ז פועלים בנוגע לבנ"י שיוכלו לעבוד עבודתם בנקל יותר, ביתר פעולה, וביתר הצלחה.

ובנוגע לעניננו:

המאסר של כ"ק מו"ח אדמו"ר פעל חלישות כללית בכל העבודה הציבורית שהתנהלה ברוסיא בעת ההיא — שאז הי' שם רוב מנין של עם ישראל, ובפרט שהיו שם אלה שכבר נזדככו לאחרי כו"כ שנים של יסורים ונסיונות, ובשעה שאסרו את כ"ק מו"ח אדמו"ר, נפעלה חלישות כללית אצל כל שומרי תורה ומצוות, ועאכו"כ אצל אלה שהיו צריכים לשאת על שכמם את עבודת העסקנות שהיתה כרוכה בסכנה עד כדי מסירת-נפש בפועל.

וכיון שהי' צורך לפעול ביטול החלישות, ולא רק באופן שלא ישאר רושם מהחלישות, אלא אדרבה, שעיי"ז יהי' תוספת כח וחיזוק ותוקף ביתר עוז — הוצרך להיות השחרור באופן שהכל יהיו מודים שזהו ענין של נס גלוי, עד כדי כך, שתוך שבועיים וחצי נתהפך ממשפט מות בפועל לשחרור, ובאופן כזה שאלה שהוצרכו להעביר את הידיעה אודות השחרור התייראו שמא ייענשו על כך שלא מסרו את הידיעה בזמנו ובמועדו!

(4) ראה זח"ב סז, ב ואילך. הובא ונת' בסה"מ תש"ט ס"ע 56 ואילך. לקו"ש חי"א ע' 74 ואילך. ועוד.

(2) נדה לא, א.
(3) יתרו יח, יא.

ג. והימים האלה נזכרים ונעשים⁵:

איתא בכתבי האריז"ל⁶ (והובא גם בכמה ספרים⁷ שאינם ספרי קבלה) שהענינים הכלליים — ואפילו ענינים פרטיים, אם הם נוגעים להכלל — שאירעו בזמן מסויים בשנה מיוחדת, הנה כאשר "הימים האלה נזכרים", היינו, שבבוא היום בחודש בכל שנה ושנה "נזכרים" הדברים בהתעוררות המתאימה, ע"י התבוננות וסיפור המאורעות שאירעו אז, הנה עי"ז "נעשים", שענין זה חוזר ונשנה עוד הפעם, הן בנוגע לענינים כפי שהם למעלה, והן בנוגע להמשכתם מלמעלה למטה, בעולמנו זה, עוה"ז הגשמי, שזהו המקום שבו נזכרים הימים האלה.

ועד"ז בעניננו:

כאשר יהודים מתאספים יחדיו בימי הגאולה, "והימים האלה נזכרים", היינו, שעומדים בהתעוררות מצד זכרון הנס שאירע אצל ראש בני ישראל, שהתעסק במסירת-נפש בעבודת הפצת היהדות וחיווק היהדות ע"י קיום מצוות מעשיות בחיי היום-יום, ועי"ז שעבד עבודתו באמת ועד מסירת נפש, הרי זה שבר וביטל ("עס האָט דורך־געבראָכן") כל ההעלמות וההסתרים, ועד שגם הלעו"ז הכריז "עתה ידעתי כי גדול הוי"ז —

אזי "נעשים", שניתן כח לכל יהודי — לכל אלה שמזכירים את הדברים מתוך התעוררות — שגם אצלם יפעל הדבר תוספת כח ותוספת חיווק בעבודתם במילוי השליחות של הקב"ה לפעול בסביבתם, לעשות מהסביבה דירה לו ית' בתחתונים⁸, ע"י לימוד התורה ברבים ולימוד התורה ביחיד, וע"י קיום המצוות בהידור, ביראת שמים טהורה.

* * *

ד. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה למען יחלצון ידיך וגו'.

* * *

ה. ע"ד המבואר בחסידות⁹ שכל הענינים שישנם בנגלה דתורה ישנם

(8) ראה תנחומא בחוקתי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ. (9) ראה סה"מ תרפ"ט ע' 153 ואילך. קונטרס לימוד החסידות פי"א ואילך (אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' שנב ואילך. וראה גם שם ס"ע ריט ואילך). ועוד.

(5) לשון הכתוב — אסתר ט, כח.
 (6) רמ"ז בס' תיקון שובבים.
 (7) לב דוד (להחיד"א) פכ"ט. וראה שו"ת הר"י אירגס (בסו"ס מבוא פתחים) ס"ה בארוכה. וראה גם תו"מ ח"ט ע' 184. וש"נ.

גם בנסתר דתורה — כן הוא גם להיפך, בנוגע לכל הענינים שנתבארו בנסתר דתורה, בתורת הקבלה, ועאכו"כ בתורת החסידות שמביאה את הענינים דפנימיות התורה באופן ד"קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך (ועד) לעשותו"¹⁰ — שכל ענינים אלה ישנם לא רק בנגלה דתורה, אלא גם בהענין ד"גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"¹¹, בנוגע למעשה בפועל, ולא רק במעשה בפועל שנוגע ליחידי סגולה, אלא גם במעשה בפועל שנוגע לכל אחד ואחת מישראל — שהרי התורה ניתנה לכל אחד מישראל ביחוד, כדאיתא בספרים¹² שלכן נאמר "אנכי ה' אלקיך"¹³ לשון יחיד¹⁴, כיון שלכל אחד מישראל אומר הקב"ה: בשבילך באתי על הר סיני עם כל הפמליא שלי, ולך בפרט הנני נותן את התורה עם כל מצוותי, כדי שאתה בפרט תוכל ללמדה ולקיימה,

וכיון שכן, הרי כל ההוראות בנוגע לפועל שלמדים מעניני התורה, נוגעים הם לכאור"א מישראל, בכל הזמנים ובכל המקומות.

ועד"ז בנוגע להמדובר לעיל בהמאמר¹⁵, ע"פ קבלה, בענין מעלת יצחק לגבי אברהם שהיא כמעלת הזהב על הכסף, ושרש הענין הוא מעלת הרשימו על הקו, והמעלה שיש בכח להעלים על הכח לגלות, אלא שכדי שתתגלה מעלה זו הרי זה עי"ז שהכלי (ועד"ז בנוגע לשרש הכלים שהו"ע הרשימו) נעשה בטל אל האור שמתגלה בו, שאז יוכל לקבל גם גילוי האור שלמעלה מכלי לגמרי, ועד שנתגלה עצמות ומהות בעצמו בדרך גילוי עד ש"וראו כל בשר"¹⁶ ממש — הרי זה ענין שנוגע לכל אחד בעבודתו, כפי שיובן ע"פ הביאור בהחילוק שבין עבודת אברהם לעבודת יצחק בעולם למטה, כדלקמן.

ו. אחת¹⁷ המעלות שאל"י הגיע אברהם אבינו ע"י מצות מילה, היא, שנעשה ראוי להוליד את יצחק, וכמאמר רז"ל¹⁸ שיצחק הי' צריך להוולד מטיפה קדושה דוקא, וכדאיתא גם הלשון¹⁹ "אשר קדש ידיד

10 נצבים ל, יד.
 11 קידושין מ, ב. וש"נ.
 12 ראה גם תו"מ ח"ה ע' 206. ח"ה ע' 63.
 13 יתרו כ, ב.
 14 ראה רמב"ן עה"פ. פסיקתא רבתי פכ"א. יל"ש עה"פ (רמז רפו).
 15 לעיל ע' 64 ואילך.
 16 ישעי' מ, ה.
 17 מכאן עד סוסי"ג — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונרפס בלקו"ש ח"א ע' 27 ואילך. במהדורא זו ניתוספו ע"י המו"ל עוד איזה ציוני מ"מ, וכן כמה פרטים מהנחה בלתי מוגה (ע"פ סרטה-הקלטה).
 18 ב"ר פמ"ו, ב.
 19 נוסח ברכת מילה — שבת קלז, ב. וראה פרש"י לך לך יז, יט.

מבטן". ולכן, אע"פ שגם קודם המילה הי' אברהם מרכבה לאלקות, מ"מ, לא הי' עדיין ראוי להוליד את יצחק, ורק כאשר הגיע להדרגת ד"והי' תמים²⁰, ע"י המילה, אזי היתה יכולה להיות לידת יצחק.

ומזה מובן גם מעלת יצחק לגבי אברהם — שהרי בנוגע ללידת אברהם לא מצינו שהי' צריך להיות התנאי האמור, ואילו לידת יצחק — אפילו לאחר כל המעלות הקודמות של אברהם — לא היתה יכולה להיות קודם שהגיע למעמד ומצב ד"והי' תמים".

ז. מהו הטעם שדוקא יצחק הוצרך להוולד מטיפה קדושה?

ויש לבאר זה בהקדם ביאור החילוק בין אברהם ליצחק:

ענינו של אברהם הוא — המשכה מלמעלה למטה, וענינו של יצחק הוא — העלאה מלמטה למעלה²¹.

וכמבואר בריבוי מאמרי חסידות²² שעבודת אברהם היא "אהבה כמים" (אהבה להקב"ה שנמשלה למים), כמו שאומרים (בתפלת גשם) "זכור אב נמשך אחרין כמים", והרי טבע המים הוא לירד מלמעלה למטה²³. ועבודת יצחק היא אהבה כרשפי אש, והרי טבע האש הוא שנמשך מלמטה למעלה.

החילוק שבין אברהם ליצחק הי' לא רק בעבודתם בעצמם, אלא גם בעבודתם שפעלו בעולם: אברהם פעל בעולם שיומשך בו אלקות מלמעלה למטה, ויצחק פעל בעולם שהוא עצמו יתעלה, שיהי' כלי לאלקות — העלאה מלמטה למעלה.

וחילוק זה רואים גם באופני הנהגתם, כפי שהתורה מספרת לנו, כדלקמן.

ח. אברהם אבינו המשיך אלקות לכולם: בארץ כנען — כפי שהיתה קודם הבירור — וגם בארץ מצרים²⁴, ועד שהמשיך אלקות גם לערביים שהיו משתחוים לאבק שעל גבי רגליהם²⁵, שזוהי מדריגה הכי

20) לך לך יז, א ובפרש"י.

21) תו"א תולדות יז, ג. ובארוכה — תו"ח ר"פ תולדות.

22) תו"ח שם. סה"מ תש"ד ע' 93. וראה גם ספר הערכים חב"ד (כרך א) ערך אהבת ה' — כמים וכרשפי אש ס"ב (ע' תקלא ואילך). וש"ג.

23) תענית ז, א. וראה תניא ח"א פ"ד.

אגה"ק רסי"ב.

24) עליהם נאמר (אחרי יח, ג ובפרש"י) "כמעשה ארץ מצרים גו' וכמעשה ארץ כנען גו' לא תעשו", "מגיד שמעשיהם של מצריים ושל כנעניים מקולקלים מכל האומות" (מנהחה בלתי מוגה).

25) ב"מ פו, ב. הובא בפרש"י עה"ת וירא יח, ד.

תחתונה, שכן, האדם נחלק לג' חלקים: ראש גוף ורגל. והרגל הוא האבר הכי תחתון. והאבק שעל גבי הרגל הוא למטה במדריגה גם מהרגל. והערביים היו במדריגה נמוכה כזו שהשתחוו לאבק שע"ג רגליהם, היינו, שהשכל שבראש הי' אצלם למטה מהאבק שעל גבי הרגלים²⁶. ואעפ"כ התעסק אברהם להמשיך אלקות גם אליהם, כמאמר חז"ל²⁷ על הפסוק²⁸ "ויקרא שם בשם ה' א-ל עולם", "אל תקרי ויקרא אלא ויקריא . . שהקריא לשמו של הקב"ה", היינו, שפעל אצלם שיכריזו "א-ל עולם".

וכשם שענין עבודת אברהם הי' המשכה, כמו כן היו גם הדרך והכלים לזה באופן של המשכה — כמסופר בדברי רז"ל²⁹ שהאופן שדרכו פעל אברהם הכרת אלקות בעולם הי' ע"י הכנסת אורחים: אברהם הכניס אורחים במדבר, ונתן להם כל צרכיהם, ואח"כ כשעמדו להודות לו, אמר להם: ברכו למי שאכלתם משלו; הודו ברכו ושבחו למי שאמר והי' העולם.

ט. ענינו של יצחק הי' — כאמור — העלאה מלמטה למעלה. ולכן לא היתה לו שייכות למצרים ולחוץ לארץ בכלל, להיותו עולה תמימה³⁰, וגם בהיותו בארץ ישראל התעסק בחפירת בארות, שענין זה מרמז על אופן גילוי אלקות בדרך העלאה, היינו, לגלות אלקות ע"י העלאת המטה, כי מדריגתו של יצחק היא — הברלה ("אָפּגעטראָגן") מהעולם, העלאה והסתלקות מלמטה למעלה.

וכשם שהוא בעצמו הי' בבחינת העלאה, היתה גם פעולתו בעולם באופן כזה — לעשות מהעולם כלי (שנמשך) לאלקות.

חפירת בארות פירושה — לגלות ולהעלות את המים שנמצאים למטה באדמה. והיינו, לא לשפוך לשם מים חיים ממקום אחר, אלא לגלות את המים הנובעים שנמצאים שם גופא, שכן, האמת היא שנמצאים שם מים חיים, אלא שהם מכוסים בעפר, בוץ ואבנים, וכאשר מסירים את הכיסוי, אזי מתגלים המים חיים.

ובכ"מ), היינו, שהראש הוא למטה במדריגה מהאבק שע"ג רגליהם (מהנחה בלתי מוגה).
 27) סוטה יו"ד, סע"א ואילך.
 28) וירא כא, לג.
 29) סוטה שם. ב"ד פמ"ט, ד.
 30) ב"ד פס"ד, ג. הובא בפרש"י עה"ת תולדות כה, כו, כו, ב.

26) כלומר: לא זו בלבד שהראש אינו נמצא אצלם באופן נעלה, אלא אדרבה — שהוא למטה מהלב, ולמטה מהרגלים, ויתירה מזה, שהיו אומה שפלה כל כך שהחשיבו את השכל — הראש — למטה מהאבק שע"ג רגליהם, שזהו"ע ההשתחווה שמורה על הביטול (ראה לקו"ת ברכה צז, ד ואילך).

וענין זה מורה גם על העבודה הרוחנית: יש להסיר את כל הדברים המכסים ומסתירים, ולעשות את העולם כלי לאלקות — העלאה מלמטה למעלה, כמו המים חיים עצמם שנובעים מתתא לעילא.

י. עבודתו של יצחק היתה באופן שלא זו בלבד שלא התחשב בהניגוד של הענינים שמכסים את המים חיים, אלא יתירה מזה: הוא לא התחשב גם עם המנגדים שמפריעים לחפור את הבארות.

התורה מספרת שכאשר עבדי יצחק חפרו ומצאו באר מים חיים, ובאו רועי אבימלך וגירשום באמרם "לנו המים"³¹, ששייכים לפלשתים — שהמשמעות הפנימית שבזה היא שהחיות והחמיומות ("די לעבעדיקייט און ווארעמקייט") שבקושי הצליחו לחפור ולגלות, נלקחת לקליפת פלשתים (שענינה "מבוי המפולש")³² — לא התפעל יצחק וצוה להמשיך לחפור. וכאשר נטלו גם את הבאר השני, חפר באר שלישי, עד שהגיע למעמד ומצב ד"רחובות" (הרחבה), "הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ"³³.

יא. ע"פ שכל לא ה' מקום לא להתפעל מאבימלך, בשעה שיושב על כסא מלכותו, ומפריע לחפור את הבארות של קדושה, וגם הבארות שחפרו מתוך מאמץ הכי גדול, נוטלם אבימלך לעצמו.

אבל יצחק לא התחשב עם חשבונות של שכל; הוא ידע שענינו הוא לגלות מים חיים, ועבודה זו עשה במסירת נפש.

עבודה זו לעשות מהעולם כלי לאלקות — מגעת בכלי גבול האמיתי דא"ס ב"ה, כיון שעל ידה נשלמת תכלית הכוונה³⁴. וכמבואר בטעם השם יצחק — ע"ש "צחוק עשה לי אלקים"³⁵ — שבירור וזיכרון הענינים המסתירים, שנלקחים משם אלקים בגימטריא "הטבע"³⁶ — דוקא ענין זה מעורר את הצחוק ותענוג שלמעלה³⁷.

יב. עפ"ז יובן הטעם שיצחק ה' צריך להוולד מטיפה קדושה דוקא:

מדריגתו של אברהם מצד עצמו היא — אצילות, דהיינו, אלקות

(35) וירא כא, ו.

(36) תניא שעהיוה"א רפ"ו. וראה בהנסמן בתו"מ סה"מ תמוז ס"ע סז הערה 22.

(37) תו"א שם יח, א. תו"ח שם קמו, א ואילך.

(31) תולדות כו, כ.

(32) תו"א בשלה סא, ג. תו"ח תולדות קמג, ג ואילך.

(33) שם, כב.

(34) תו"א תולדות יז, ג. תו"ח שם קמה, ואילך.

ד ואילך.

בהגבלה, וע"י קיום מצות מילה הגיע לתמימות — "הי' תמים" —
 שזהו"ע האלקות שלמעלה מאצילות³⁸.

וענין זה עורר אצל יצחק, שעבודתו תהי' ללא הגבלות כלל, אפילו
 לא הגבלות של שכל דקדושה³⁹.

יג. ההוראה מזה:

אברהם ויצחק נקראים אבות של כל אחד מישראל. ולכן, אצל כל
 אחד מישראל צריכים להיות ב' אופני עבודה: עבודת אברהם ועבודת
 יצחק.

כאשר יהודי עוסק בתורה, תפלה, וקיום המצוות, נמצא הוא בד'
 אמות של אור, ואין לו עסק עם העולם. ענין זה הוא לא רק בשעה שעוסק
 בב' הקיום דתורה ועבודה, אלא אפילו בשעה שעוסק בקו דגמילות חסדים,
 שהו"ע קיום המצוות שצריך לעשות בדברים גשמיים, הרי גם אז עוסק
 הוא בקיום רצון העליון (רצונו של הקב"ה), אלא שממשיך את רצונו של
 הקב"ה גם בגשמיות, אבל הוא עצמו אין לו עסק עם הגשמי עצמו,
 וכל-שכן לא עם מנגד, ואפילו לא עם ענין שמכסה ומסתיר על אלקות.

ובכן, גם כאשר נמצאים בדרגא כזו, צריך לידע שעדיין אין זה
 התכלית של עבודת השם; זוהי רק העבודה של אברהם, וצריכים לעסוק
 גם בעבודה של יצחק.

צריכים לעסוק גם עם אלה שמבחוץ לא רואים אצלם מלבד אבנים
 ובוץ שמכסים על המים חיים, ואפילו עם אלה שנראה שהם מנגדים על
 אלקות, כלומר, עם אלה שבחיצוניות שקועים הם באיסורים במזיד
 ולהכעיס⁴⁰ — גם עמהם צריכים להתעסק לחפור בתוכם, ולהסיר מהם
 את הדברים המסתירים, עד שיגיעו ("ביז מ'ועט זיך דערגראָבן") להמים
 חיים שנמצאים אצלם בפנימיותם, ויגלו אותם בגילוי.

ועדיין יכולים לטעון: כיון שכבר ניסה לחפור פעם אחת, ועוד
 פעם, ולא זו בלבד שאינו רואה תועלת, אלא אדרבא, הפלשתים נטלו את
 הבארות, וא"כ, איזה מקום יש ע"פ שכל להמשיך ולחפור⁴¹?

מזה, שמושקע בענינים שהם היפך מצוות
 הוי', והיינו, שאלה אשר לא תעשינה, עושה
 אותם רח"ל, ואלה שצריך לעשותם, אינו
 רוצה לעשותם, ועוד נדמה לו שזהו במזיד
 (מהנחה בלתי מוגה).

(41) "מה לי ולכל העבודה הזאת" —

(38) ראה תו"א ס"פ לך לך — סוף ד"ה
 בעצם היום הזה. תורת חיים שם.

(39) ראה תו"א ר"פ תולדות. תורת חיים
 שם.

(40) והיינו, שנקודת היהדות שבו מכוסה
 בדבר המנגד — שמושקע בחומריות, ויתירה

והמענה על זה: "אשר קדש ידיד מבטן כו' וצאצאיו כו'". העבודה של יצחק ובניו צריכה להיות ללא חשבונות. זה שעד עתה לא הצליח — שייך לחשבונות של הקב"ה, ו"בהדי כבשי דרחמנא למה לך"⁴²; מה שנוגע אליו הוא — שהוא חייב לחפור ולחפור, עד שיגיע להמים חיים, וסוף סוף יגיע למעמד ומצב ד"הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ"⁴³.

יד. ובפרטיות יותר:

אנו כולנו — החל מיצחק עליו נאמר "אשר קדש ידיד מבטן כו' וצאצאיו כו'" — שזכינו להולד לאחרי נתינת מצות מילה, והעיקר, לאחר מתן תורה⁴⁴, שפעל ביטול כללי בכללות העולמות, שלכן, מהזמן דמ"ת יכולים לקיים מצוה בדבר גשמי באופן שגם לאחר גמר קיום המצוה נשאר קדושה בדבר הגשמי⁴⁵ — צריכים אנו להתייגע ולהתעסק עם כל יהודי, ועם כל עניני העולם.

כלומר: אסור ליהודי להסתפק בעבודתו בזמן שעוסק בתפלה, בלימוד התורה ובקיום המצוות, ולחשוב שלאחרי כן הרי הוא בן-חורין, ויכול להתנהג — להבדיל — ככל הגויים⁴⁶;

עליו לדעת שעד עתה עבד עבודה שהיא בדרוכו של אברהם, בדרך מלמעלה למטה, אשר, בעבודה זו גופא ישנם ג' חלוקות⁴⁷: תורה, עבודה זו תפלה⁴⁸, וגמילות חסדים שהיא כללות המצוות⁴⁹, אבל בכללות הרי זו עבודה בדרך מלמעלה למטה,

ולאחרי כן מתחילה עבודתו האמיתית — לצאת לעולם, שבו ישנם עניני הרשות וגם ענינים האסורים, ובזה צריכה להיות העבודה: בנוגע

שכן הוצרכתי לקרוא שמה "שטנה", וא"כ, מה יש לי לנסות פעם שלישית — באותה מדינה, ובשעה שאותו מלך יושב על כסאו? ! (מהנחה בלתי מוגה).

(42) ברכות יו"ד, סע"א.

(43) שכל העמים יעבדוהו שכם אחד (רמב"ן תולדות כו, כ).

(44) ראה פיה"מ להרמב"ם חולין ספ"ז.

(45) ראה לקו"ש ח"ח ע' 58 ואילך. חט"ז ע' 212 ואילך. וש"נ.

(46) לשון הכתוב — יחזקאל כה, ח.

(47) אבות פ"א מ"ב.

(48) ראה פי' רבינו יונה שם.

(49) ראה לקו"ת ראה כג, ג.

טוען הוא — בשעה שיכולני להתעסק עם אהבה הנמשכת כמים, היינו, לדבק להקב"ה יהודים כאלה שמניחים להתעסק עמהם ע"י ענינים של קירוב;

אבל לילך למקום כזה, או לעסוק עם אנשים כאלה שמנהלים מלחמה נגדי, ואין מניחים לי למצוא ולעורר אצלם את נקודת היהדות, וגם לאחרי שהנני מוצא אצלם ענין של חיות והתלהבות, צועקים הם "לנו המים", ומנצלים את החיות וההתלהבות בענינים של "פולשתים" — מה לי לילך שם ולחפור באר שלישית, לאחרי שנטלו ממני את הבאר הראשונה, שלכן הוצרכתי לקרוא שמה "ענשק", ונטלו ממני גם את הבאר השני,

לענינים האסורים — לבטלם, ובנוגע לעניני הרשות — להעלותם לקדושה, שבזה דוקא מתחילה עבודתו במילוי הכוונה העיקרית שבשבילה נברא, וזוהי הכוונה שבגללה ניתנה לאברהם אבינו מצות מילה, שעל ידה יבוא למעלת התמימות, "הי' תמים", כדי שיהא יצחק נולד מטיפה קדושה, ויעבוד עבודתו בחפירת הבארות באופן שאפילו לאחרי "עשק" ו"שטנה" ימשיך ויחפור את הבאר ששמה "רחובות".

ועאכו"כ שנדרש מכל יהודי "ואהבת לרעך כמוך"⁵⁰, להתעסק ולפעול על יהודים נוספים,

ולא עוד אלא שגם כאשר ניסה פעם אחת והצליח לעורר אצלו ענין של חיות והתלהבות ("א קאך און א ברען"), אזי בא המלך של אותה מדינה ונטל את החיות וההתלהבות והשתמש בהם עבור הענינים שלו, וכן אירע גם כאשר ניסה בפעם השני, כפי שהי' בשני הבארות "עשק" ו"שטנה" — אין לו להתפעל מזה, אלא צריך להמשיך בעבודה זו,

וכל זה — לפי ש"קידש ידיד מבטן": אנו נולדנו מטיפה קדושה כדי שנוכל להגיע למעלה מאצילות, היינו, להמשיך אלקות כמו שמתגלה ללא ענינים של העלמות והסתרים מדידות והגבלות, ולכן, צריך גם יהודי מצדו לעבוד עבודתו ללא העלמות והסתרים מדידות והגבלות, אפילו לא המדידה וההגבלה של שכלו, שלכן צריך לעבוד עבודתו גם כאשר ע"פ שכל אין לזה מקום כלל, שהרי כבר התעסק עם יהודי והתייגע לחפור ולגלות אצלו את המים חיים, והלה הלך ומסר את המים חיים — רח"ל — לאבימלך מלך גרר בארץ פלשתים; הוא התייגע וחפר וגילה אצלו ענין של חיות, והלה ניצל זאת עבור ענין לא טוב, ואעפ"כ עליו להמשיך ולנסות עוד פעם.

טו. וכן הוא בכללות העבודה של בני":

בני ישראל ניסו ובנו בית מקדש ראשון, ואעפ"כ, העולם לא הי' עדיין מסוגל לקבל ולקלוט זאת, ולכן הי' קיומו בהגבלה — ארבע מאות ועשר שנה, ואח"כ חרב.

ולאחרי כן — לאחרי גלות קטנה של שבעים שנה, גלות בבל — ניגשו בני"י עוה"פ ובנו מקדש, "ועשו לי משכן ושכנתי בתוכם"⁵¹, על מנת לעשות לו ית' דירה בתחתונים⁸, ואכן הי' בית המקדש השני באופן ש"גדול... כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון"⁵², שעמד עשר שנים

(52) חגי ב, ט.

(50) קדושים יט, יח.

(51) תרומה כה, ח.

יותר מבית ראשון⁵³, אבל גם הוא הי' בהגבלה, ולאחרי ארבע מאות ועשרים שנה נחרב.

וכל זה הוא מפני שבזמן בית ראשון ושני עדיין לא הי' העולם יכול לקבל הגילוי דעצמות ומהות כפי שיהי' לעתיד לבוא — לא כפי שהי' במתן־תורה, שהמטה נשאר במעמדו ומצבו, אלא כפי שיהי' לעתיד לבוא — שהמטה יהי' כלי לאלקות באופן שהכלי נעשה מאוחד עם האור, שלכן, "לעתיד לבוא אם אדם הולך ללקוט תאנה בשבת, היא צווחת ואומרת שבת היום"⁵⁴.

ובענין זה היא תכלית העבודה והיגיעה של בני" בזמן הגלות — לפעול את ההכנה, ויתירה מזה, לא רק הכנה בלבד, אלא גם ההליכה בדרך המובילה מבית ראשון ובית שני שלא הי' להם קיום, לבית השלישי, שיהי' בנין לעד ולעולמי עולמים — כמ"ש הרמב"ן⁵⁵ שבית ראשון ובית שני הם כנגד ב' הבארות "עשק" ו"שטנה", ובית שלישי שיהי' בנין נצחי הוא כנגד הבאר השלישית שנקראת "רחובות", ע"ש "כי הרחיב ה' לנו", וע"י מעשינו ועבודתינו בזמן הגלות⁵⁶ הנה מיום ליום ומשעה לשעה הולכים ומתקרבים לכך.

ואיזו היא דרך העבודה שעל ידה פועלים את המעמד ומצב דלעתיד לבוא? — הרי כיון שלעתיד לבוא יאמרו ליצחק דוקא "כי אתה אבינו"⁵⁷, צריכה להיות העבודה בדרכו של יצחק, אהבה כרשפי אש, עבודה שלמעלה ממדידה והגבלה של שכל וטעם ודעת, שלכן אינו שואל קושיות שכבר ניסה פעם אחת "ויקרא שם הבאר עשק", וניסה פעם שני' "ויקרא שמה שטנה", אלא ממשיך בעבודתו בחפירת בארות — בידעו שיש לו עסק עם יהודי שבודאי יש מעין מים חיים בנפשו פנימה, וסוף סוף יחפור ויגלה זאת, עד שאפילו מלך גרר יודה שבאר זו שייכת ליצחק (ע"ד הודאת יתרו "עתה ידעתי כי גדול ה' גוי", כנ"ל ס"ב).

ולכן, אין לו להתיירא מכך שיתכן שיכול להיות שגם לאחרי שיתחיל להתעסק עם יהודי, ויתייגע לחפור עד שיגלה את חיותו, ואח"כ יקח הלה את החיות וינצל אותה בצד השמאלי, ולאח"ז ימשיך בעבודתו לחפור אצל עוד יהודי, וגם אז יקרה כנ"ל — כי סוכ"ס בודאי יגיע למעמד ומצב ד"רחובות",

55) שבהערה 43.

56) ראה תניא רפ"ז.

57) ישע"י סג, טז. וראה שבת פט, ב.

תו"א ותו"ח שבהערה 34.

53) פרש"י עה"פ (מב"ב ג, טע"א ואילך).

54) מדרש תהלים (שו"ט) עג בסוף. יל"ש

ירמי' רמז שטו בסופו. וראה ירושלמי ע"ז

פ"ד ה"ז.

והיינו, שע"י העבודה "מן המיצר"⁵⁸, מתוך מיצר ומרירות, יבוא סוכ"ס ל"מרחב"⁵⁸, שכן, מבלי הבט על מעמדו ומצבו של יהודי זה כפי שהי' עד עתה, חפר וגילה אצלו באר מים חיים, ואז קורא — יחד עם יהודי זה — את שם הבאר "רחובות", לשון רבים, ע"ש ש"הרחיב ה' לנו", שזכינו להאיר עוד חלק מעוה"ז הגשמי, ועי"ז לקרב את המעמד ומצב ד"יחלצון ידידך הושיעה ימינך וענני"⁵⁹ — לצאת מהצרה ומצוקה, ולראות את תשועת ה' כהרף עין⁶⁰, בביאת משיח צדקנו, במהרה בימינו. [כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה שינגנו ניגון חתונה, כיון שבימים אלו נערכים כמה חתונות.

ואח"כ אמר: כיון שנמצאים כאן גם כאלה שרוצים להיות חתנים (והוסיף בבת-שחוק: אף שאין לפרסם אותם בגלוי) — שיאמרו כולם "לחיים", ותהי' זו התחלה טובה בקשר ובשייכות לחתונה שלהם. ואח"כ אמר, שכדי שלא יתביישו — יתחיל בכך יהודי זקן, שהתחתן מזמן, ויש לו כבר נכדים...⁶¹].

* * *

טז. דובר לעיל (ס"ג) אודות מ"ש בכתבי האריז"ל (והובא בספרים שלאחרי זה) בענין "והימים האלה נזכרים ונעשים", שכאשר ישנם ימי הצלחה, ימי התעוררות וימי השפעה והמשכה למטה, הנה כאשר הימים האלה "נזכרים" באופן המתאים בכל שנה ושנה, אזי "נעשים" ענינים אלו עוד הפעם.

אמנם, יש צורך שהזכירה תהי' קשורה גם עם איזה ענין של עשי', שזהו הצינור המקשר את הזכירה — שהיא על ידי ענין של מחשבה או דיבור — עם ענין המעשה, היינו, שיומשכו ההמשכות במעשה בפועל.

וע"ד המבואר⁶² בטעם נתינת מצות מילה קודם מתן-תורה — שכדי שע"י מ"ת יהיו יכולים להמשיך קדושה בדברים גשמיים, הי' צורך לפתוח את הדרך ולהראות זאת לכל-הפחות בענין אחד, ועל זה ניתנה קודם

61) כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לא' לומר "לחיים", באמרו, שהוא צריך לאותו דבר. 62) ראה לקו"ש ח"ג ע' 757 ואילך. ח"ה ע' 79 ואילך. ע' 88 ואילך. שיחת י"ג תמוז תשי"ב ס"ה (תו"מ ח"ו ע' 56 ואילך).

58) תהלים קיח, ה. 59) שם ס, ז. וראה לעיל בהמאמר (לעיל ע' 63 ואילך). 60) ראה בהמצויין בנרות שבת (ירושלים תש"ה) כרך ג' ע' מב; נא; סו. מנחה ליהודה (ירושלים תש"ו) ע' 27-8.

מ"ת מצות מילה, שענינה (כמ"ש הרמב"ם⁶³) להחליש את כח התאוה וההתקשרות (שהו"ע ה"ברית") לענינים גשמיים, ולאחרי שפעלו חלישות בהתקשרות לענינים גשמיים, היתה יכולה להיות לידת יצחק, עליו נאמר⁶⁴ "והקימותי את בריתי אתו", ולאח"ז הי' יכול להיות הענין דמ"ת, שבו הוסרה המחיצה שבין רוחניות לגשמיות, כדי שיוכל להיות החיבור בין רוחניות לגשמיות⁶⁵, כך, שמשניהם יחד תהי' דירה לו ית' – בית המקדש, שהו"ע של קדושה.

יז. ובנוגע לעניננו:

כיון שי"ב תמוז הוא גם יום ההולדת של כ"ק מו"ח אדמו"ר, שבו מזלו גובר (כלשון מפרשי הירושלמי⁶⁶),

— וענין זה פעל גם את השחרור והגאולה ממאסרו, ועי"ז נעשה גם נתינת-כח לכל העוסקים בעבודת התומ"צ, להחליש אצלם את ההעלמות וההסתרים שמבחוץ וגם את ההעלמות וההסתרים שיש להם בפנים⁶⁷ —

צריכים ביום זה לעשות לו נחת-רוח בענין של מעשה, כדי להגדיל יותר את צינור ההתקשרות שעל ידו תהי' הן ההמשכה מלמעלה למטה, והן ההעלאה מלמטה למעלה, שיוכלו למלא את השליחות מבלי להתפעל מהעלמות והסתרים, עד לחפירת וגילוי הבאר שנקרא שמה "רחובות" ע"ש "הרחיב ה' לנו".

ולכן הונהג בשנים האחרונות⁶⁸, שביום ההולדת ויום הגאולה י"ב-י"ג תמוז, ישתתף כל אחד בהחזקת מוסדות החינוך שנתייסדו ונקראים על שם כ"ק מו"ח אדמו"ר, בעל השמחה, ולחזק עי"ז את ההתקשרות עמו.

יח. והענין בזה:

מבואר באגרת הקודש⁶⁹ בנוגע להתקשרות ל"צדיקא דאתפטר"⁷⁰, שההתקשרות יכולה להיות "יתיר מבחיוהי"⁷⁰, בגלל שלא קיימת הגבלת גופו של הצדיק.

(תו"מ שם).

68 ראה שיחת י"ב תמוז דאשתקד סי"ד

ואילך (תו"מ ח"ט ע' 47 ואילך). וש"נ.

69 סז"ך וביאורו.

70 זח"ג עא, ב.

63 מו"נ ח"ג פל"ה ופמ"ט.

64 לך לך יז, יט.

65 ראה לקו"ש שבערות 45. 62.

66 קה"ע ר"ה פ"ג ה"ח.

67 ראה גם שיחת י"ג תמוז הנ"ל ס"ד

והיינו, שאע"פ שגם "בהיות הצדיק חי על פני האדמה" הרי "חיי הצדיק אינם חיים בשריים כי אם חיים רוחניים, שהם אמונה ויראה ואהבה", שהם ענינים של חיים (כמבואר באגה"ק⁶⁹), מ"מ, ישנה בכל זאת הגבלת הגוף; ואילו אצל "צדיקא דאתפטר", בטלה גם הגבלה זו, ולכן יכולה להיות ההתקשרות עמו בתוספת וביתר שאת וביתר עוז. ומבאר שם, שענין זה נעשה עי"ז ש"נלכה באורחותיו נצח סלה ועד".

ומזה מובן גודל מעלת ההתקשרות אל הצדיק כאשר מתקשרים עמו בענין של חינוך, שזהו ענין שמביא פירות ופירי פירות עד סוף כל העולם⁷¹, וההתקשרות היא ע"י ענין של מעשה, היינו, ע"י השתתפות כספית, שעל זה נאמר בתניא⁷² ש"הואיל ובמעוה אלוי ה' יכול לקנות חיי נפשו" — אפילו פרוטה אחת שיכול לקדש בה אשה⁷³, ועאכו"כ כאשר נותן כו"כ פרוטות — "הרי נותן חיי נפשו", ועי"ז נתעלה החיות שלו (וכל עניניו) למעלה מעלה ביותר.

יט. ולכן נקבע המנהג שבשעת ההתוועדות מתנדב כאו"א ככל יכלתו וככל רצונו להחזקת המוסדות הנקראים בשם "אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש", בכל מקום שהם.

וכדי שלא יתערבו בזה ענינים צדדיים — הסדר הוא שכל אחד רושם על פתקא שמו ושם אמו, ומציין את הסכום שמתנדב, כך שאין בזה התפארות חיצונית ושאר ענינים חיצוניים שבזה, ופתקא זו מכניסים בתוך מעטפה, ונותנים לי, כדי להזכיר בעת רצון על הציון של בעל השמחה.

ואת הסכום שהתנדבו — הנה במשך שמונה ימים מי"ב תמוז [מיום ההולדת עד יום הברית, שבו היא "תחילת כניסת נפש זו הקדושה", כמ"ש אדמו"ר הזקן בשו"ע מהדורא בתרא⁷⁴], יביא כל אחד את הכסף שהתנדב כפי נדבת לבו, ובודאי יהי' זה ברצון ובחפץ טוב, וכיד רחבה⁷⁵. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א: א:) ברצוני לבקש שיחלקו לקהל פתקאות, וכל אחד ירשום שמו ושם אמו, והסכום שמתנדב, ומסתמא לא יהי' אף אחד פורש מן הציבור⁷⁶, וכל אחד יכול ליתן כפי שנראה לו,

71) ע"פ לשון חז"ל — כתובות רפ"ט. 74) או"ח סוס"ד.
 ועוד. 75) ראה גם מכתב המזכירות מי"ט תמוז.
 72) פל"ז (מח, סע"ב). שנה זו (אג"ק ח"ט ע' קפו).
 73) ריש מס' קידושין. 76) ראה אבות פ"ב מ"ד. תענית יא, א.

וכיון שהדבר נעשה ללא פירסום (כנ"ל), יכולה הנתינה להיות באופן שהעשיר ירבה ו"הדל ירבה"⁷⁷, כיון שלא יספרו לאף אחד... (ואח"כ אמר:) בינתיים ינגנו ניגון שמחה, ותהי' הנתינה בשמחה, וינהיגו עי"ז מנהג חדש באמריקא! ... וצוה לנגן הניגון "והריקותי לכם ברכה".

* * *

כ. איתא⁷⁸ במשנה⁷⁹ "נטיעה של ערלה .. שנתערבו בנטיעות (אחרות) הרי זה לא ילקט, ואם ליקט יעלה באחד ומאתיים".

כלומר: פירות האילן — בג' שנים הראשונות נקראים ערלה ואסורים באכילה, בשנה הרביעית צריכים לפדותם, ורק בשנה החמישית מותר לאכלם בלא פדיון⁸⁰. ודין פרי של ערלה שנתערב בפירות אחרים — אם יש מאתיים מהפירות המותרים כנגד הפרי של ערלה, אזי בטל האיסור, ומותר לאכול את הפירות. אבל לכתחילה אסור לערב פרי של ערלה עם פירות אחרים בכמות כזו שיתבטל האיסור, לפי ש"אין מבטלין איסור לכתחילה"⁸¹, והיינו, שרק אם אירע שנתערבו אזי בטל האיסור, אבל לכתחילה אסור לערבם כדי שיתבטל האיסור, דהוי מבטל איסור בידים. וכמו כן בנוגע לנטיעה של ערלה שניטעה בין מאתיים נטיעות, ונשכח איזו נטיעה ממאתיים ואחד הנטיעות היא הנטיעה של ערלה, ואלה הם שאר הנטיעות שכבר עברו עליהם ג' או ד' שנים, ואם ילקט פירות נטיעות אלה יתבטל האיסור במאתיים (שהרי כנגד הנטיעה של ערלה ישנם מאתיים נטיעות של היתר) — אזי לכתחילה "לא ילקט", ואם עבר וליקט, מתבטל האיסור במאתיים של היתר.

ולכאורה: מהו הטעם שהאיסור בטל רק לאחר שנלקטו הפירות, הרי גם קודם שנלקטו הפירות הי' צריך האיסור ליבטל מצד ביטול הנטיעה של ערלה (יחד עם פירותי') במאתיים נטיעות של היתר, ובמילא, יוכל ללקט את הפירות, כיון שמלכתחילה הם פירות של היתר? והביאור בזה — לפי ש"מחובר לא בטל"⁸².

79) ערלה פ"א מ"ו (גיטין נד, ב).
80) קדושים יט, כג"כה.
81) ביצה ד, ב. שו"ע יו"ד סצ"ט ס"ה.
82) ראה מפרשים בערלה וגיטין שם.
שד"ח כללים מערכת ב אות פג.

77) ע"פ לשון הכתוב — תשא ל, טו.
78) תוכן וקיצור משיחה זו — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש) ונדפס בלקו"ש ח"ג ע' 993 ואילך. מהדורא זו היא הנחה בלתי מוגה מכל השיחה בשלימותה, ע"פ סרט-הקלטה.

כלומר: ביטול — שייך כאשר נעשה שינוי בדבר האסור שנתערב בהיתר, משא"כ בנדוד, שנשכח איזה אילן הוא של ערלה ואלה הם האילנות של היתר, הרי שינוי זה הוא בכח הזכרון של האדם, בעל האילן, אבל באילן עצמו לא אירע שום שינוי, שנשאר מחובר במקומו כמו שהוא, ולא נשתנה מכמו שהי' קודם שנעשה השינוי בזכרון האדם, ולכן אינו בטל.

כא. ועד"ז מצינו דין נוסף:

כתב הרמב"ם⁸³ "חתיכה של קדשי קדשים או של פגול או נותר שנתבשלה עם חתיכות אחרות, אותן החתיכות אסורות לזרים ומותרות לכהנים". "בשר קדשי קדשים או בשר קדשים קלים שנתבשל עם בשר תאוה, אסור לטמאים ומותר לטהורים" (בשר קדשי קדשים — לטהורי כהנים, ובשר קדשים קלים — לטהורי זרים).

ולכאורה: הרי פגול או נותר אסור גם לכהנים, ומ"מ, כיון שיש בשאר החתיכות כדי להעלות ולבטל את האיסור⁸⁴, הרי זה מותר לכהנים. וא"כ, למה לא יתבטל גם איסור הקדשים כשיש בשאר החתיכות כדי להעלותו, ויהי' מותר גם לזרים וטמאים?

והביאור בזה⁸⁵ — לפי שבהקדש לא שייך ענין של ביטול, משום ד"כל היכא דאיתי' בבי גזא (לשון אוצר⁸⁶) דרחמנא איתי' דכתיב⁸⁷ לה' הארץ ומלואה"⁸⁸, והיינו, שחתיכה של קודש בכל מקום שנמצאת הרי היא באוצרו של הקב"ה, ולכן לא שייך שתבטל עי"ז שנתערבה עם שאר חתיכות ונשכח מאתנו איזה היא החתיכה של הקדש, ד"ליכא בי' גדר מעורב, דעומד בפ"ע⁸⁹.

כב. והנה, שני דינים הנ"ל כנגלה דתורה משתקפים גם בפנימיות התורה (כנ"ל (ס"ה) בנוגע לכל הענינים שבנגלה דתורה), ובעיקר — בעבודת האדם לבוראו:

צפע"נ עה"ת פ' צו ו, יא (ע' מו ואילך).
 (86) ר"ן נדרים נ, א.
 (87) תהלים כד, א.
 (88) חולין קלט, א. וש"נ.
 (89) ראה צפע"נ שם: "וכן הגדר במה . . .
 דמחובר לא בטל . . . והטעם דכל אחד ואחד עומד בפ"ע".

(83) הל' מעשה הקרבנות פ"י הי"ב"ג — מערלה ספ"ב. וראה פיה"מ שם.
 (84) ככל פרטי הדינים שבזה — ביטול בשישים וכיו"ב, וביבש ביבש מספיק גם חד בתרי (טושו"ע יו"ד רסק"ט).
 (85) ראה צפע"נ מהדר"ת נד, א. הועתק צפע"נ כללי התורה והמצוות סכ"ח (ע' עד).

בדינים הנ"ל ניתן הסבר ומענה — אפילו בשכל — על קושיא שיכול יהודי לשאול⁹⁰:

על בניי נאמרי⁹¹ "אתם המעט מכל העמים".

ועד"ז אצל בניי גופא, שיש ביניהם חילוקי דרגות ע"ד ובדוגמת חילוקי הדרגות שבין חתיכות של בשר של היתר, בשר קדשים קלים וקדשי קדשים,

— כמובן מדברי הגמרא⁹² "היכי דמי חילול השם (שעל זה נאמר לעיל מיניי בהברייתא ד"חילוקי כפרה" שהו"ע הכי חמור מכל האיסורים שבתורה), אמר רב כגון אנא אי שקילנא בישראל מטבחא ולא יהיבנא דמי לאלתר", שזהו מצד גודל מעלתו של רב שהוא בבחינת "קדשי קדשים", משא"כ אצל מי שאינו בדרגא נעלית כזו, אלא הוא רק בבחינת "קדשים קלים", אין הנהגה זו נחשבת לחילול השם, אלא זוהי הנהגה המותרת —

הרי אלה שהם בבחינת "חתיכה של קדשים קלים" הם מעט לגבי אלה שהם בבחינת "חתיכה של היתר", ואלה שהם בבחינת "חתיכה של קדשי קדשים" הם מעט לגבי אלה שהם בבחינת "חתיכה של קדשים קלים".

וא"כ, כיצד תובעים מיהודי שלמרות היותו מיעוט, לא יתפעל ולא יתיירא ולא יתבטל מפני הרוב: מיהודי שהוא בגדר חתיכה של היתר — תובעים שלא יתפעל מזה שהוא מיעוט לגבי העולם כולו; מיהודי שהוא בגדר קדשים קלים — שלא יתפעל מזה שהוא מיעוט לגבי שאר בניי שהם בגדר חתיכה של היתר; ומיהודי שהוא בגדר קדשי קדשים — שלא יתפעל מזה שהוא מיעוט ביותר לגבי אלה שהם בגדר חתיכה של היתר ואלה שהם בגדר קדשים קלים; בה בשעה שאפילו ע"פ תורה ישנו כלל "אחרי⁹³ רבים להטות"?!

והמענה לזה — בשני דינים הנ"ל, שמחובר לא בטל, והקדש אינו בטל, כדלקמן.

כג. מחובר לא בטל:

כיון שיהודי הוא מחובר לשרשו ומקורו, הקב"ה, כמ"ש⁹⁴ "ואתם

(90) ראה גם שיחת י"ג תמוז תשי"ב סי"ג

(92) יומא פו, א.

(93) משפטים כג, ב.

(94) ואתחנן ד, ד. וראה אדר"נ ספ"ד.

(תו"מ ח"ו ע' 62). ושי"ג.

(91) ואתחנן ז, ז.

הדבקים גו" — אזי לא שייך שיתערב ויתבטל בדברים אחרים, והם תמיד "עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב"⁹⁵.

וכמ"ש⁹⁶ "אני הוי' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם": כשם שאצל הקב"ה לא שייך אף פעם שום שינוי כלל, והוא הי' הוה ויהי' בשוה⁹⁷, כך גם בניי — ע"י דביקותם בהקב"ה — הם תמיד בשלימות, ולא שייך אצלם כליון ח"ו.

— ישנו עוד פירושו⁹⁸, שפסוק זה נאמר בלשון של תמי': כיון ש"אני הוי' לא שניתי", למה "אתם בני יעקב לא כליתם", שידיעה זו (ש"אני הוי' לא שניתי") אינה פועלת כלות הנפש אצל בניי?!

וכיון שכל הפירושים שבפסוק קשורים זב"ז⁹⁹, יש בזה גם רמז, שאפילו יהודי כזה שנמצא במצב שהידיעה ד"אני הוי' לא שניתי" לא פועלת עליו כלות הנפש (פירוש השני), הרי הוא גם אז מחובר במקורו, ובמילא לא שייך אצלו ביטול וכליון ח"ו בין אומות העולם (פירוש הראשון). —

וזהו גם מה שאמרו חז"ל¹⁰⁰ "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא שנאמר¹⁰¹ ועמך גו' נצר מטעי מעשה ידי" — דכיון שבניי הם "נצר מטעי מעשה ידי" של הקב"ה, שהוא אמיתית המציאות, שבזה לא שייך ענין של גרעון, לכן, "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא", שלא שייך שילך מהם לאיבוד.

וזוהי ההוראה בעבודת האדם:

כאשר תובעים מיהודי שגם כאשר נמצא בין אינם-יהודים ישמור כשרות, וישמור שבת וכל הימים-טובים ויוסיף מחול על הקודש, וגם בלכתו ברחוב יהי' ניכר עליו שהוא יהודי, והלה טוען ש"אתם המעט מכל העמים" — אומרים לו, שעליו לידע שהוא מחובר עם הקב"ה, ולכן, כשם שמבין שהקב"ה אינו יכול להבטל ח"ו בפני גוי שהולך ברחוב, כך גם בנו של הקב"ה — "בנים אתם להוי' אלקיכם"¹⁰², ויתירה מזה: "בני בכורי ישראל"¹⁰³ — אינו יכול להבטל בפני אף אחד, גם בפני מי שבגשמיות יתכן שהוא מרובה ממנו.

(99) ראה לקו"ש ח"ג ע' 782.

(100) סנהדרין ר"פ חלק.

(101) ישעי' ס, כא.

(102) פ' ראה יד, א.

(103) שמות ד, כב.

(95) בלק כג, ט.

(96) מלאכי ג, ו.

(97) וכן בנוגע למקום (ראה תניא שער

היחוד והאמונה רפ"ז).

(98) תו"א יתרו סז, א. לקו"ת דרושי ר"ה

סא, ד.

וכיון שכן, יכול וצריך יהודי למלא את תפקידו ושליחותו מבלי להתפעל מהעולם, בידעו שכאשר מחליט לקיים את רצונו של הקב"ה, ובלשון חז"ל¹⁰⁴ "בטל רצונך מפני רצונו", אזי "יבטל רצון אחרים מפני רצונך", היינו, שהקב"ה יבטל את הרצון של הטבע וכל הענינים הטבעיים כדי שיהי' ליהודי כל המצטרך לו ולבני ביתו, ובאופן של הרחבה, וללא גיעה מיותרת, כראוי לישראל ש"בני מלכים הם"¹⁰⁵.

— כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר פעם¹⁰⁶ שאצל חסידים הי' פתגם שחסיד צריך להתנהג עם הקב"ה — להבדיל — כמו עז עם בעלי': עז יודעת שהיא צריכה לתת חלב, אבל לדאוג שיהי' לה מה לאכול ומה לשתות, ורפת היכן לישון — הרי זה שייך לבעה"ב; היא צריכה רק למלא את תפקידה.

וכפתגם אדמו"ר הזקן שהאדם צריך לדאוג להתכלית שבשבילה נברא, ואז ידאג כבר הקב"ה עבור הענינים הנצרכים להאדם — כידוע הסיפור (שסופר כמ"פ וכבר נדפס)¹⁰⁷ אודות אחד שהשיח בפני אדמו"ר הזקן את דאגותיו, שאין לו במה לפרוע את חובותיו, אין לו עבור ההוצאה, ואין לו כדי להשיא את בנותיו וכו', וענה לו אדמו"ר הזקן: הנך דואג רק על מה שאתה צריך, ואינך דואג על מה שצריכים אותך! ... שכן, כאשר האדם דואג על מה שצריכים אותו, היינו, תכלית בריאת האדם — אזי דואג הקב"ה להצרכים של האדם.

כד. ועד"ז בנוגע לבני"י עצמם:

כאשר יהודי מתאונן על כך שדורשים ממנו להתנהג כראוי ל"קדשים קלים", ועאכו"כ כאשר דורשים ממנו להתנהג כראוי ל"קדשי קדשים", בה בשעה שהוא מיעוט לגבי אלה שבבחינת "קדשים קלים" ועאכו"כ לגבי אלה שבבחינת "חתיכה של היתר",

— ובענין זה לא מהני ההסברה שמחובר לא בטל, שהרי גם הם מחוברים לשרשם כמוהו —

אזי המענה על זה — שהקדש לא בטל, ד"כל היכא דאיתי' בבי גזא דרחמנא איתי'", שנמצא תמיד באוצרו של הקב"ה:

(107) ראה סה"ש תשי"ז ע' 125 ואילך.

וש"נ.

(104) אבות פ"ב מ"ד.

(105) שבת סז, א. וש"נ.

(106) ראה גם תו"מ ח"ג ע' 46. וש"נ.

אוצרו של הקב"ה הוא — יראת שמים, כמאמר חז"ל¹⁰⁸ "אין לו להקב"ה בבית גזויו אלא אוצר של יראת שמים".

ומצד הענין דיראת שמים יש לכאו"א מישראל את מקומו באוצרו של הקב"ה, שכן, מה שמספיק אצל פלוני כדי להקרא "ירא שמים", יכול להחשב אצל חבירו כמו קודם התחלת העבודה, ויתירה מזה, שיכול להחשב כחילול השם (כמשנת"ל (סכ"ב) בחילוקי הדרגות שבין חתיכה של היתר, קדשים קלים וקדשי קדשים), וכיון שמדובר אודות ענין שנמצא באוצרו של הקב"ה, לא שייך שיתערב עם עוד ענינים עד שישכח מקומו ויתבטל, כאמור, שהקדש אינו בטל.

והענין בזה — שבהקדש, אוצרו של הקב"ה, לא שייך ענין של שכחה, כמ"ש¹⁰⁹ "אין שכחה לפני כסא כבודך".

ובפרטיות יותר — כפי שמבאר אדמו"ר הזקן בהלכות תלמוד תורה¹¹⁰ דיוק הלשון "לפני כסא כבודך", "שהוא למעלה מהכסא .. כי השכחה .. אינה מגעת אלא עד הכסא כו".

וענינו בשייכות לעבודת האדם: שכחה — היא הסיבה לענין של עבירות, שכן, האפשרות שיהודי יעבור עבירה אינה אלא מפני ששוכח שהקב"ה הוא בעה"ב של כל העולם וגם בעה"ב שלו, ובמילא יכול לעשות ח"ו היפך רצונו¹¹¹. וכיון ש"לפני כסא כבודך", למעלה מכסא הכבוד, לא שייך ענין של שכחה, הרי במילא לא שייך שם ענין של עבירות, והיינו, שעבירות חטאים ופשעים מגיעים רק עד כסא הכבוד, אבל לא למעלה מכסא הכבוד.

וזהו שאמרו חז"ל⁹² "גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד" [ועד"ז מצינו¹¹² בנוגע למנשה ש"כדי לקבלו בתשובה" למרות העיכוב של המלאכים, "עשה לו הקב"ה כמין מחתרת ברקיע", "מתחת כסא הכבוד" — כיון שלמעלה מהכסא לא נוגע ענין העבירות כו].

והנה, אוצרו של הקב"ה, להיותו חתום וסתום כו', הרי הוא למעלה מכסא הכבוד, וכיון ששם לא שייך ענין של שכחה (כנ"ל), אזי לא שייך גם ענין של ביטול (שהרי הביטול הוא מצד השכחה), והיינו, שנפשו האלקית אינה יכולה להבטל בפני נפש הבהמית, ויתירה מזה, שנפשו האלקית אינה יכולה להבטל בפני נפש אלקית של יהודים שהם רק

(111) ראה לקו"ש חכ"א ע' 235 ואילך.

(112) סנהדרין קג, א. דב"ר פ"ב, כ.

(108) ברכות לג, ב.

(109) שם לב, ב. ועוד.

(110) פ"ב סה"י.

בבחינת "קדשים קלים", ואילו ממנו נדרש להיות בבחינת "קדש קדשים", כנ"ל.

כה. וזוהי ההוראה משני דינים הנ"ל, שמחובר אינו בטל והקדש אינו בטל — נתנית כח ליהודי שגם בהיותו בגלות יוכל למלא את תפקידו ושליחותו בין העמים, וכן את תפקידו ושליחותו בין בני גופא, כולל גם בין יהודים דתיים, שכן, להיותו מחובר למקורו, ובהמצאו יחד עם הקב"ה, "בבי גזא דרחמנא", אין לו מה להתפעל מאף אחד.

וזהו גם מ"ש¹¹³ "וראו כל עמי הארץ כי שם הוי' נקרא עליך", שיראו את האלקות שבבני, ואז, לא זו בלבד ש"עמי הארץ" (שכולל כל עניני העולם) לא ינגדו, אלא אדרבה, "ויראו ממך", ויסייעו לבני בעבודתם לקונם — שהרי זוהי תכלית כל הבריאה, כמאמר המשנה¹¹⁴: "אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני", ואמרו חז"ל¹¹⁵ "כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה".

וע"ד המבואר בקבלה וחסידות¹¹⁶ שקודם חטא עץ הדעת היתה מציאות הקליפות באופן שהקליפה לא היתה מנגדת לקדושה, אלא אדרבה¹¹⁷, כמו קליפה ששומרת ומגינה על הפרי, היינו, שעל ידה הי' סיוע לקדושה.

ועד"ז בכחו של יהודי לפעול בהסביבה שלו, אפילו אצל אינם יהודים — ע"י קיום ההוראה שלמדים מהדין שמחובר לא בטל¹¹⁸ — שעוד בזמן הגלות יהי' ע"ד המעמד ומצב דלעתיד לבוא, ש"עמדו זרים ורעו צאנכם"¹¹⁹, ובמילא, יוכל להתעסק אך ורק עם ענינים המתאימים ל"ממלכת כהנים"¹²⁰, החל מכהן פשוט, ויתירה מזה, סגן כהן גדול, ועד לכהן גדול¹²¹, עליו נאמר¹²² "מן המקדש לא יצא", "ויהי' ביתו בירושלים ואינו זו משם"¹²³ — כך יהי' גם מעמדו ומצבו.

(113) תבוא כח, יו"ד.

(114) משנה וברייתא סוף קידושין (ע"פ הגירסא בש"ס כתי" (אוסף כתבי היד של תלמוד הבבלי — ירושלים תשכ"ד). וכ"ה במלאכת שלמה למשניות קידושין שם. ועוד).
(115) ברכות ו, סע"ב. וש"נ. וראה הקדמת הרמב"ם לפיה"מ (ד"ה אח"כ ראה).
(116) ראה של"ה בהקדמה בית ישראל (יט, ב). רשימות הצ"צ לתהלים נה, יט — סק"י (יהל אור ע' רח).
(117) ראה סנהדרין נט, ב: "שמש גדול".

(118) ולהעיר, שדין זה נאמר במשנה בנוגע לערלה, והרי ערלה היא תיקון על חטא עץ הדעת (ש"ך עה"ת — הובא בלקו"ת קדושים כט, א), ובמילא מתבטלת פעולת חטא עה"ד שהקליפה תהי' מנגדת לקדושה, ונעשית כמו קליפה ששומרת ומגינה על הפרי, כמו שהיתה קודם החטא.
(119) ישעי' סא, ה. וראה ברכות לה, ב.
(120) יתרו יט, ו.
(121) ראה בעה"ט עה"פ.
(122) אמור כא, יב.
(123) רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ה ה"ז.

אלא שצריך להביא בגילוי את "שם הוי" (שנקרא עליך", שעי"ז רואים בגלוי שהוא מחובר להקב"ה, ונמצא "בבי גזא דרחמנא", ואז יכול למלא את התפקיד המוטל עליו.

*

כו. ענין זה (שיהודי הוא מחובר להקב"ה, ובכח זה ממלא שליחותו בעולם מבלי להתפעל מאף אחד) — מודגש גם בשייכות לחג הגאולה י"ב-י"ג תמוז:

כאשר כ"ק מו"ח אדמו"ר יצא מבית האסורים בג' תמוז ועמד לנסוע לעיר מקלטו קאסטרמא, הנה בהיותו בבית הנתיבות טרם צאת המסע, פנה אל קהל העומדים שם ללוותו ואמר לפניהם דברים אחדים, מה שאמר אביו, כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע בעת אסיפת הרבנים במדינת רוסיא (כדלקמן).

ובהקדמה¹²⁴ — שבעת ההיא רצתה המלוכה להנהיג חוק שכל רב בישראל יצטרך לרכוש ידיעות (במדה מסויימת) בחכמות חיצוניות, דבר שהרבנים מחוגי היראים התנגדו אליו בכל התוקף.

ובאסיפת הרבנים¹²⁵ — שנערכה מצד הממשלה — הודיעו באי-כח המלוכה (שהשתתפו באסיפה) להרבנים שניהלו את האסיפה, — באסיפה זו נכחו כ"ק אדמו"ר נ"ע, ר' חיים מבריסק, הרב אטלס, ועוד גדולי ישראל —

אשר, שר הפנים (שניהל את כל עניני הפנים של המדינה), סטאליפין, הודיע, שבאם לא יסכימו לקבל את החוק, להוי ידוע להם שהוא יערוך "פוגרומים" — פרעות ביהודים — במאה ואחת ערים ועיירות¹²⁶.

פחד גדול נפל על הנאספים, וכמעט שהגיעו הדברים שיוותרו ויסכימו לקבל את החוק — בראותם שהמלוכה נחושה בדעתה לקבוע את החוק, ועד שמפעילה לחץ לאמר שבאם לאו יערכו "פוגרומים" במאה ואחת ערים ועיירות — והם היו נאמנים על זה, שהרי לפני שנים אחדות אכן עשו זאת!

בפטרבורג" — הנסמן בתו"מ — רשימת היומן ע' קצו הערה 19. סה"ש תרצ"א ע' 229 הערה 194.

(126) ראה גם סה"ש קיץ ה'ש"ת ריש ע'

13.

(124) בהבא לקמן — ראה גם סה"ש תורת שלום ע' 221 הערה 6. תש"ב ע' 111 ואילך. תש"ה ע' 29 ואילך. שיחת י"ב תמוז תשי"א ס"ל (תו"מ ח"ג ע' 210).

(125) ראה אודות "ועידת הרבנים

כאשר כ"ק אדמו"ר נ"ע — סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר — ראה את מצב הרוח, שהרבנים פוחדים וחושבים לוותר, ביקש שיעבירו את רשות הדיבור שהיתה צריכה להנתן לו (כפי שנרשם בתכנית האסיפה) לסיום האסיפה, שהוא יהי' הדובר האחרון.

לאחרי שכולם סיימו את דבריהם — נעמד כ"ק אדמו"ר נ"ע ואמר (כפי שכבר נדפסו הדברים): ידעו הכל אשר בגלות נמצאים רק הגופים שלנו, אבל הנשמות אינן בגלות, ואף אחד אינו בעה"ב עליהם. והוסיף: הכח שלנו הוא רק כח התורה. וסיים: יהודים! קדשו את השם ברבים, ונפל בהתעלפות!...

מיד קפץ ר' חיים מבריסק, וכן הרב אטלס, ואמרו שגם הם מצטרפים לעמדתו של הרבי מליובאוויטש, והם מתנגדים לקבלת החוק. וכך נשאר הדבר.

בינתיים השיבו את רוחו של כ"ק אדמו"ר נ"ע, והביאו אותו לחדרו בבית-המלון. כשבאו לשם, הגיעה מיד פקודה מהמשטרה, מהמלוכה, שכיון שיצא נגד המלוכה, הרי הוא במאסר, וכבר שלחו שני שוטרים שיעמדו בפתח חדרו, ימתינו עד שיתלבש, ויקחו אותו למאסר. אך תיכף ומיד השתדלו ע"י היכרות, חוות-דעת של רופא וכו', ופעלו שלא יקחוהו לבית-הסוהר, אלא רק יעצרוהו במאסר-בית ("דאָמאַשני אַרעסט"), בחדרו במלון. ולאחרי השתדלות נוספת, הנה תוך זמן קצר הגיעה פקודה שהוא משוחרר ויכול לנסוע לביתו. וההצעה נתבטלה.

וכאמור, כ"ק מו"ח אדמו"ר חזר דברים אלו כשעמד לנסוע לקאסטראמא, כפי שנדפסו הדברים¹²⁷ שאמר אז לאחרי ההקדמה ד"ה¹²⁸ ה' אלקינו עמנו כאשר הי' עם אבותינו אל יעזבנו ואל יטשנו".

והציווי של כ"ק מו"ח אדמו"ר להדפיס את הדברים — מהוה נתינת-כח על כל הזמנים ועל כל המקומות, שכל יהודי, בכל מקום שנמצא, צריך לידע שרק הגוף שלו נמצא בגלות, אבל הנשמה היא בת-חורין, אף אחד אינו בעה"ב עלי' מלבד הקב"ה, ובמילא, כאשר הנשמה עומדת במחזור עם הקב"ה, יכולה לפעול כל מה שהוא רצונו של הקב"ה, שהרי "מי יאמר לו מה תעשה"¹²⁹; הקב"ה הוא בעה"ב בכל מקום.

(129) קהלת ח, ד.

(127) ראה סה"ש תרפ"ז ע' 169. וש"נ.

(128) מלכים-א ח, נו.

וענין זה נותן כח שלא להתפעל מכל ההעלמות וההסתרים, ולפעול המשכת אור התורה והמצוות בכל מקום ומקום, ואז יהי "לכל בני ישראל . . אור במושבותם"¹³⁰, שיומשך האור (לא רק בענינים רוחניים, אלא) גם בענינים הגשמיים.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון].

* * *

כז. אודות אברהם אבינו, היהודי הראשון, "אחד הי' אברהם"¹³¹ — מצינו שהי' מלך, כדאיתא במדרש¹³² על הפסוק¹³³ "עמק המלך", "שהושוו שם כל האומות והמליכו את אברהם עליהם".

ואעפ"כ, אמר ה' אל אברהם "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך וגו' ואגדלה שמך"¹³⁴, וכדאיתא במדרש¹³⁵ "למה הי' אברהם אבינו דומה לצלוחית של פלייטון¹³⁶ (שמן מרקחת ותערובות בשמים¹³⁷) . . מונחת בזוית, ולא הי' ריחו נודף (והיינו, שכאשר נמצאת במקום משומר, עטופה ומצוחצחת, אינה ממלאת את תכליתה, לא יודעים מה יכולה לפעול, ומהו הצורך בה), כיון שהיתה מיטלטלת הי' ריחו נודף, כך אמר הקב"ה לאברהם אבינו טלטל עצמך ממקום למקום ושמך מתגדל בעולם".

והיינו, שאע"פ "שהדרך גורמת לשלשה דברים, ממעטת פרי' ורבי' וממעטת את הממון וממעטת את השם", מ"מ, נאמר לאברהם "ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך", "הבטיחו על הבנים ועל הממון ועל השם"¹³⁸.

כח. וכיון שענין זה מספר הקב"ה בתורה, מלשון הוראה¹³⁹, הרי זו הוראה עבורנו לדעת כיצד צריכים אנו להתנהג:

יכול מישהו לחשוב שמוטב לו לישב בביתו, בעירו, במקום של כבוד — שאז יוכל לפעול יותר בעניני יהדות, בנוגע לעצמו, ובדרך ממילא גם בנוגע לאחרים,

135) ב"ר פל"ט, ב. תנחומא לך לך ג.
136) כ"ה בתנחומא שם.
137) פ"י עץ יוסף שם.
138) לך לך יב, ב ובפרש"י.
139) ראה זח"ג נג, ב. רד"ק לתהלים יט, ח. ועוד.

130) בא יו"ד, כג.
131) יחזקאל לג, כד.
132) ב"ר פמ"ג, ה. הובא בפרש"י עה"פ
לך לך יד, יז.
133) לך לך שם.
134) ר"פ לך לך.

— נדמה לו שהוא "קיסר"... ואין זה לפי כבודו לצאת לדרך ולחזור בעיירות כו', ומה גם שהדבר יוודע לקרוביו, וגם למחותניו, ואז תרד חשיבותו בעיניהם; ומלביש זאת ב"קדושה", באמרו, שכאשר תקטן חשיבותו תקטן גם יכולת השפעתו... —

משא"כ כאשר ילך בדרך, אזי הדרך ממעטת פרי' ורבי' וממעטת את הממון וממעטת את השם.

ובכן: במה דברים אמורים שההליכה בדרך גורמת היזק — רק כאשר נמצאים תחת שליטת הכוכבים ומזלות; אבל כאשר מדובר אודות יהודי שהולך בשליחותו של הקב"ה — שאז נעשה אצלו ע"ד מש"נ באברהם¹⁴⁰ "ויוצא אותו החוצה גו'", "אמר לי' צא מאצטגנינות שלך שאין מזל לישראל, מאי דעתך דקאי צדק (שהוא מזל שלך) במערב (שהוא מקום מצונן ואין ראוי להוליד), מהדרנא ומוקמינא לי' במזרח" (שהוא מקום חום)¹⁴¹, וזהו "ויאמר הבט (מלמעלה למטה) גו' וספור הכוכבים", להיותך למעלה מהם, ואין לך מה להתחשב בהם — אזי לא זו בלבד שהדרך אינה ממעטת את הבנים והממון והשם, אלא אדרבה כו'.

וכפי שמצינו בשעה שהתחילה היהדות בעולם אצל היהודי הראשון, אברהם אבינו — שנצטווה "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך", מכל המקומות שבהם ישב בכבודה של מלכות, ולהטלטל ממדינה למדינה, ולא עוד אלא שמיד בבואו למדינה הראשונה נעשה רעב בארץ¹⁴², ואמרו לו, שבגללו נעשה הרעב... ואעפ"כ, זו היתה הדרך שעל ידה נתברך — "והי' ברכה" — בג' הדברים: בנים ממון ושם.

וכן הוא בנוגע לכאו"א מישראל:

כדי שיהודי יתגדל ("ואגדלה גו'") — ברוחניות או בגשמיות או בשניהם — אין לו ברירה אחרת מלבד מילוי שליחותו של הקב"ה, ולא רק במקום שמתאים לו ("וואו אים שטייט אָן") — כאשר יושיבוהו ב"מזרח", יכבדוהו ב"עלי", ועלי' חשובה ("די שענסטע"), אזי יעשה "טובה" להקב"ה ויברך ברכה, אלא גם כשיושב ב"מערב", וכשנמצא ברחוב — "מתאים לו" לעסוק בשליחותו של הקב"ה.

(142) לך לך יב, יו"ד ובפרש"י. ב"ר פ"מ,

ב. פרדר"א פכו". וראה תולדות יצחק (להר"י קארו) עה"פ.

(140) לך לך טו, ב ובפרש"י.

(141) שבת קנו, סע"א ואילך (ובפרש"י).

כט. ובענין זה יש הוראה גם מהנהגת הסנהדרין — כדאי תא בתנא דבי אליהו רבה¹⁴³ ש"הי להם (לחברי הסנהדרין) לילך ולקשור חבלים .. במתניהם .. ויחזרו בכל עיירות ישראל .. וילמדו את ישראל כו":

כדי להתמנות לסנהדרין — צריכים להיות "חכמים ונבונים, מופלגין בחכמת התורה .. יודעים קצת משאר חכמות כגון רפואות וחשבון ותקופות ומזלות ואיצטגנינות ודרכי המעוננים והקוסמים והמכשפים .. ושידעו ברוב הלשונות"¹⁴⁴.

ולכאורה, מהו הצורך בחברי הסנהדרין דוקא בשביל להיות נע ונד ("א וואַנדערער") בעיירות ישראל, ללמד אל"ף-בי"ת כו', ולהורות לבני"ע"ד שמירת שבת וכיו"ב — כיצד יוכל בתפקיד זה להשתמש בכל הידיעות שבזכותם נתמנה סנהדרין גדולה?!

ואעפ"כ אומר בתנא דבי אליהו, שכאשר סנהדרין אינם מתנהגים באופן כזה (לחגור חבלים במתניהם ולחזר בעיירות ישראל כו'), הרי הם אשמים בהריגתם של ישראל! ...

והיינו, שכתוצאה מזה שאינם מחזרים בעיירות ישראל ללמד כו', יתכן שבמשך הזמן ימצא יהודי שהם יצטרכו לשפוט אותו משפט מות, ואז נקראים הם סנהדרין "חובלנית" (קטלנית)¹⁴⁵ — לא בגלל שלא פסקו את הדין לאשורו, אלא בגלל שהם היו יכולים למונע שיהודי זה לא יבוא למעמד ומצב שיתחייב משפט מות, אילו היו באים לעירו ומלמדים אותו וכו'¹⁴⁶, ונמצא, שכאשר יהודי עובר עבירה שיש בה איסור לאו — מגיע לסנהדרין מלקות, ואם עובר עבירה חמורה יותר שחייבים עלי' מיתה — נקראת הסנהדרין "קטלנית": הם הרגו נפש מישראל!

וזוהי ההוראה לכל אחד ואחד:

ישנם החושבים שכדי לישא חן בעיני החברים, בעיני המחוננים, בעיני בעלת-הבית ("בא די אייגענע בעל-הבית'טע") — צריכים לשבת בראש, וכשיושבים שם צריכים "להתנפח" ("בלאָזן זיך")... ומזמן לזמן לומר איזה דבר התעוררות ("זאָגן אַ וואָרט"), שצריכים ללמוד תורה ולקיים מצוות.

ועל זה באה ההוראה — כפי שכבר הי' לעולמים: בסנהדרין גדולה ישבו לומדים גדולים, שידעו נגלה דתורה ונסתר דתורה, וידעו גם

(145) מכות ז, א. רמב"ם שם פי"ד ה"י.

(146) ראה לקו"ד ח"ב שכב, א ואילך.

(143) פי"א.

(144) רמב"ם הל' סנהדרין פ"ב ה"א-ו.

חכמת הרפואה ותורת המשפטים (רופאים ועורכי־דין), וכל שאר החכמות שבעולם שהיו צריכים לידע כדי לפסוק דינים; ואעפ"כ, במה התבטאה עבודתם ע"פ דין תורה — לחגור מתניהם בחבלים, ולחזור [לא בירושלים, עלי" נאמר¹⁴⁷ "מלאתי משפט", "מלתי כתיב", שהיו בה ארבע מאות ושמונים בתי מדרשות, כמנין "מלתי", אלא] בעיירות ישראל כדי לשמור ולהציל יהודי מאיסור מיתה, איסור כרת, איסור לאו, ואפילו קדוק קל של דברי סופרים.

הנהגה כזו היא ההנהגה הראוי' לשיבה בסנהדרין באופן כזה שממשיכים ומביאים חיים בעולם, ולא להיפך ח"ו.

ל. וכאמור, כאשר הולכים בשליחותו של הקב"ה באופן ד"לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך",

— גם כאשר בשביל זה צריכים לעזוב את "ארצך וממולדתך ומבית אביך" דקדושה¹⁴⁸: "ארצך" קאי על הרצונות של קדושה, "מולדתך" קאי על הרגילות שמצד הטבע של נפש אלקית, ו"בית אביך" קאי על הקב"ה, אבינו שבשמים, והיינו, שצריך לעזוב כל ענינים אלה, כדי לילך לדבר עם יהודי שאינו יודע מאומה אודות עניני קדושה, שלכן צריך להתחיל את השיחה עמו מדברים כאלה שאצלו הם "דברים בטלים", ולאח"ז יוכל להניח עמו תפילין —

הנה דוקא עי"ז נעשה "ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך", שזוהי הברכה "על הבנים ועל הממון ועל השם".

ואז מתקיים הפסוק "אחד הי' אברהם וירש את הארץ", והיינו, שאע"פ שבתחילה "אחד הי' אברהם", שנקרא "אברם העברי"¹⁴⁹, ע"ש ש"כל העולם כולו מעבר אחד והוא מעבר אחד"¹⁵⁰, הנה לאח"ז "וירש את הארץ", היינו, שהפירות והפעולות שלו מתפשטים עד שכובשים את כל הארץ שנמצא בה.

* * *

לא. הסדר הוא ש"עלת לקרתא הלך בנימוסה"¹⁵¹, וכדאיתא בגמרא¹⁵² "לעולם אל ישנה אדם מן המנהג .. מלאכי השרת (שאינם

(150) ב"ר ספמ"ב.

(151) ב"ר פמ"ח, יד. וש"נ.

(152) ב"מ פו, ב. הובא בפרש"י עה"ת וירא יח, ח.

(147) ישע"י א, כא. איכ"ר פ"ב, ד.

(148) ראה גם שיחת י"ג תמוז (לקמן ע' 120 ואילך). וש"נ.

(149) ו"אילך. וש"נ.
(150) לך לך יד, יג.

יכולים לסכול דבר גשמי, ואעפ"כ) ירדו למטה ואכלו לחם .. נראו כמי שאכלו ושתו", ויש דעה¹⁵³ ש"אוכלין ושותין ממש".

ובכ"ן¹⁵⁴: במדינה זו המנהג הוא שבתקופת הקיץ יוצאים מהעיר למקום נופש, ובמילא, כשמגיע חודש תמוז, מתחילה ה"בהלה" ("יאָגעניש"), שצריכים כבר לארוז את החבילות ולנסוע ל"קאָנטרי" (כפי שנקרא כאן).

כל מי שרוצה שיחשיבוהו ל"איש בין האנשים",

— כנהוג במדינה זו שישנו "ספר" שבו מציינים ורושמים את האנשים לפי חשיבותם החברתית, ובלשון המדינה: "הוי-איז-הו" (מי הוא אדם זה, לאיזה סוג חברה הוא משתייך). וע"ד שמצינו בגמרא¹⁵⁵ שבעופות "מנה הכתוב בטמאין", ובבהמות וחיות "מנה הכתוב בטהורה", והיינו, שישנו המושג "הוי-איז-הו" בנוגע לבהמות וחיות טהורות, וכמו כן ישנו המושג "הוי-איז-הו" באופן הפכי...

תמורת זה שכל יהודי רוצה ומקווה שהקב"ה יעזור לו ויכתבנו ב"ספר זכרון ליראי ה' ולחושבי שמו"¹⁵⁶ —

אזי, מיד בהשמע ה"פעמון" שהגיע ה"דף האדום" ב"לוח", הרביעי ביולי ("פאָרט-אָו-דזשולאַיי") — עליו לעזוב את העיר ולנסוע ל"קאָנטרי"!

ושם גופא — דוקא למקום שצריך להוסיף עוד מאה דאלאר אע"פ שמקבלים חדר קטן יותר, ודוקא במקום שיהי' לו קשה להשיג חלב כשר [אף שבגלל זה יצטרך להפחית בשתיית חלב הנצרכת לבריאותו, ובמילא יזדקק לעזרתו של הרופא לעתים תכופות יותר...] — כיון שבמקום זה נמצאים אנשים חשובים שמשלמים סכום גדול יותר של "מס-הכנסה", ולכן צריך גם הוא להיות בסביבתם.

לא משנה אם יש לו כסף או לא, אם הוא בריא או לא, אם הוא נהנה שם ומשחיר מהשיוף בשמש או שמשחיר מרוב טורח ועמל... אין לו מקום נוח לישון, האוכל לא טוב, ובכל יום צריך לנסוע לעיר הלוך ושוב, הוא "סחוט" לגמרי ("ער ווערט אויסגעריסן")... אבל הוא חייב לנסוע ל"קאָנטרי"!

153) תוד"ה נראין (ב"מ שם), מסדר אלי' ע' 106 ואילך.
רבה (פי"ב).
154) בהבא לקמן — ראה גם תו"מ ח"ו
155) חולין סג, ב.
156) מלאכי ג, טז.

— מספרים על מלמד בעיירה קטנה ברוסיה שסבל על הריאות, לא עלינו, בגלל שהתייגע והרבה לדבר בלימודו עם הנערים, ולא תמיד הי' לו חלב (שהרי בעיירות הקטנות ברוסיה לא הי' הסדר שבכל בוקר היו מוצאים בקבוק חלב מעבר למפתן הדלת...), וכיון שהעצה לזה היא להמצא באויר צח ("פרישע לופט"), צוה לו הרופא להיות ביער.

המלמד לא הי' יכול לעזוב את המלמדות, שהרי צריך לפרנס את האשה והילדים, אבל לאיך, צריך גם לקיים את ציווי הרופא.

מה עשה המלמד? — בימי הקיץ, שגם בהם היו לומדים עם הנערים עד שבע לפנות ערב, הי' לומד עם הנערים מהשעה השמינית בבוקר עד השעה השביעית לפנות ערב, ולאח"ז הי' פונה לדרכו... רץ ליער, הנמצא בריחוק שש וויאָרסט¹⁵⁷ מהעיירה, והי' מגיע ליער בעשר בלילה, לאחרי שעה וחצי או שעתיים, ולאחרי ששה ביער מחצית השעה, הי' רץ בחזרה לעיר, להספיק להתפלל מעריב "בזמנה", קודם עלות השחר... וכך קיים את ציווי הרופא — שהרי הי' שוהה בכל יום ביער!...

זה הי' אמנם קורה בין עשר לעשר וחצי בלילה, כאשר האויר הי' לח, ועל קרני השמש אין מה לדבר בכלל ("וואו זון, ווען זון"); אבל, העיקר הוא שקיים את ציווי הרופא!...

ועד"ז כאן בנוגע להנסיעה ל"קאָנטרי":

ישנם כאלה שבמשך כל השנה כולה עושים ימיהם שבתות וימים טובים¹⁵⁸: הם אינם עסוקים במיוחד, הולכים לטייל, ו"ממהרים" הביתה כדי שלא לאחר את זמני הארוחות: "דינער", "סאָפּער", "ברעקפּעסט", "לאָנטש" (מסתמא יש עוד איזה שמות נפרדים לארוחות שבמשך היום)...

אך כאשר מגיע הרביעי ביולי — מתחילים לארוז את החפצים ונוסעים להרים, אע"פ ששם הי' לו חדר קטן, האוכל הוא אף פעם לא בזמנו, לטייל אינו יכול, כיון שצריך לטפס במעלה ההר, ולזה אין לו כח ואין לו סבלנות, ובמילא, שוכב כל היום, וכתוצאה מזה עולה במשקל עוד עשר פונט... ולאחרי כן יצטרך לסבול מהרופא במשך כל השנה שיתן לו "קורס" שלם של "ימי תעניות": שני וחמישי, וגם שלישי ורביעי... כדי להוריד את העשר פונט שעלה במשקל בהיותו בהרים...

(158) ע"ד לשון חז"ל — שבת קנא, ב.

(157) = מדת מרחק ברוסיה.

אבל אעפ"כ, העיקר הוא שקיים את מנהג המדינה — שכן, מ"פאָרט־אָוּדזשולאַיי" עד לאחרי "לייבאַר־דיי" 159, התגלגל ו"נקרע" ("אויסגעריסן געוואָרן") בהרים, אבל לא בעיר, בניו־יאָרק, שיקאַגאָ או עיר אחרת.

לב. בא משהו ושואל אצלי: מה עליו לעשות — "נעבעך" — שהאשה רוצה לנסוע ל"קאָנטרי"?!

הוא לא אומר שהוא רוצה לנסוע ל"קאָנטרי", אלא הנוסח הוא שהאשה רוצה, ובמילא, בשביל "שלום בית" הכל כדאי, שהרי בשביל "לעשות שלום בין איש לאשתו" אומר הקב"ה "שמי .. ימחה על המים" 160.

— כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר שפעם נכנס איש אחד אל אדמו"ר מהר"ש ל"יחידות" ושאל ע"ד תיקון למי שנכשל בדבר מאוס ביותר. הוא התבייש לספר שהמאורע אירע אצלו, ולאידך, כיון שרצה תיקון הוכרח לספר לאדמו"ר מהר"ש על ענין זה — התחכם ואמר שיש לו ידיד טוב שסומך ובוטח עליו בכל הענינים, וכיון שהלה מתבייש לבוא בעצמו ולספר במה נכשל, ביקש ממנו שיכנס במקומו — מבלי לגלות את שמו — ולשאול תיקון על ענין זה. הביט אדמו"ר מהר"ש עליו ואמר לו: לשם מה הוצרך לשלוח אותך? — יכול הי' לבוא בעצמו, ולומר, שהוא בא בשליחותך! ...!

ועד"ז בא הוא ואומר: הנה מתקרב הרביעי ביולי, ולמחרת יהי' כבר החמישי ביולי (שהרי כן הוא ע"פ חכמת החשבון...), וזה כבר כמה שבועות שהאשה מדברת עמו שמוכרחים לנסוע ל"קאָנטרי", וא"כ, מה עליו לעשות?

לג. והמענה לזה:

לו יהא שצריכים אמנם לנסוע, בשביל שלום בית, בשביל לקיים מנהג המדינה, ואי אפשר בלאו הכי — אזי שיסע לשלום, ויהי' לו קיץ בריא ושמח; אבל השאלה היא: לשם מה היא ההתלהבות וההתלהטות ("דער קאָך") בענין זה? ...!

כאשר הגמרא 161 מספרת אודות רבי אלעזר בן ערך שבא למקום

159) יום המציין את סיום חופשת ימי תוריע (ס"רז), וש"פ קדושים (סי"א) — שנה זו (לעיל חי"א ס"ע 175 ואילך; ע' 249).

160) יום המציין את סיום חופשת ימי הקיץ בארצות-הברית. 161) שם קטז, א. וש"נ.

שהיו בו יין טוב ומים טובים — "חמרא דפרוגייתא ומיא דדיומסת" — ולא הי' מקום תורה, וסוף-סוף נעקר תלמודו ושכחו (אע"פ שהי' "כמעין המתגבר"¹⁶²) — מדייקת הגמרא "אימשך בתרייהו (ובגלל זה) איעקר תלמודי", היינו, שהסיבה לכך ששכח תלמודו היא לא בגלל שנמצא במקום כזה, אלא בגלל ש"אימשך בתרייהו"!

ובנדרו"ד: נניח שהנסיעה ל"קאנטרי" אינה ענין של "מותרות", אלא זהו הכרח גמור; אבל למה צריך להיות "אימשך בתרייהו", למה צריכה להיות בזה כל ההתלהבות וההתלהטות, שגורמת לשכח תלמודו?!

— סעו לשלום, הן אלה שעדיין לא נסעו, והן אלה שכבר נסעו אלא שהפסיקו וחזרו לכאן בשביל ההתוועדות, ומביטים בשעון לחשב איזה רכבת יצליחו לתפוס, אם יספיקו לרכבת היוצאת בשעה אחת, או אחת ורבע... ובכל אופן, שיהי' להם קיץ בריא ושמח, אבל גם כאשר נמצאים שם, הרי:

לכל לראש — יכולים גם שם למלא את שליחותו של הקב"ה, וכאשר היצה"ר יראה שנוסעים לשם כדי למלא את שליחותו של הקב"ה, אזי הי' "משחרר" כו"כ יהודים מכל הנסיעה... ועד שגם בעלת-הבית היתה מוותרת על הנסיעה, כיון שהוא כבר לא הי' חפץ בזה!

ועוד זאת: כאשר כבר נמצאים שם ומשיגים את כל הדרוש — לשם מה היא ההתלהבות וההתלהטות ("דער קאץ") וההתענגות ("פאסמאקעווען זיך") בזה:

בכל יום כאשר קם משנתו — נושם הוא אויר צח, וטוען: "ברוך שככה לו בעולמו", שישנם באמריקא הרים שנקראים בשם "קעטסקילס", ולעת-עתה מתירים ליהודי לבוא לשם... אפילו יהודי בעל זקן ופאות, ואפילו כאשר הילד לובש טלית-קטן... וא"כ, הקב"ה הוא מפליא לעשות...

— ואכן זה פלא גדול, שכן, מקומו של יהודי הוא בבית-מדרש ובישיבה, ולא ב"קעטסקילס"... ובריאות הגוף — יכול הקב"ה להעניק לו בהיותו בבית-מדרש ובישיבה, ולא דוקא באופן שיצטרך לאויר הרים שגבהם כך וכך, או חמש מאות רגל גבוה יותר...

ובכל אופן, גם כאשר אירע שנמצא שם כבר — מהי ההתפעלות וההידור ב"מצוה" זו?!

ישנם מצוות שבכל פעם שמקיימים אותם צריכים להדר בהם, אבל ישנם מצוות — אלה הקשורות עם הנאת הגוף — שכאשר מתחילים להדר בהם יותר מדי¹⁶³, אזי סוכ"ס יוצאים הם מהגדר ד"באר מים חיים" ונעשים באופן בלתי-רצוי עד שהלעו"ז טוען "לנו המים" (כנ"ל ס"י).

לד. ובנוגע לפועל:

בעמדנו לקראת סיום ההתוועדות, הנני מקוה שכולם ישיגו את הרכבות ("קצטשן די טריין'ס") שצריכים לנסוע בהם, והשי"ת יוליכם למחוז חפצם; אבל, צריכים לדעת שאין מה להתלהב ולהתלהט ("קאָקן זיך") ב"חמרא דפרוגייתא ומיא דדיומסת"...

ה"קאָך" בענין זה שייך לאינס־יהודים; הנאה מזה — שיהנו יהודים, אבל להתלהב ולהתלהט ("קאָכן") — יתלהבו ויתלהטו ("זאָלן זיך קאָכן") אינס־יהודים, ואז יהי' ליהודים — החלק שלהם, ולאינס־יהודים — החלק שלהם.

— ישנו פתגם בשם אדמו"ר הזקן (אף שלא שמעתי מחסידים ומכ"ק מו"ח אדמו"ר) שראיתי בספר שו"ת לא' מרבני גליציה¹⁶⁴, וז"ל: "שמעתי בשם הגה"ק הרב בעל התניא כמה דאיתא בשו"ע¹⁶⁵ דבעשי"ת יש ליהזר מפת עכו"ם, דהכוונה דעכ"פ בעשי"ת צריכין ליהזר ממותרות דזה הוי פת עכו"ם, דהמותרות שייך לעשו".

והענין בזה:

איתא במדרש¹⁶⁶ שיעקב אמר לעשו "שני אחים אנחנו לאבינו, ושני עולמות יש לפנינו, העוה"ז והעוה"ב. . . טול אתה העוה"ז ואני אטול העוה"ב".

כלומר: אין הכוונה שיעקב אין לו שייכות לעולם הזה; בודאי יש גם ליעקב גשמיות, וכמ"ש¹⁶⁷ "ויהי לי שור וחמור וגו'", אלא שאצל יעקב הרי זה באופן ש"עם לבן גרתי", "גרתי בגימטריא תרי"ג. . . תרי"ג מצוות שמרתי¹⁶⁸, היינו, שהגשמיות שלו היא בשביל הרוחניות, ובמילא, ההתלהבות וההתלהטות היא במילוי שליחותו של הקב"ה, ולא בההנאה הגשמית וגופנית שבדבר, שזהו חלקו של עשו.

165 (165) או"ח סתר"ג. וש"נ.
166 (166) תנא דבי אליהו זוטא פי"ט. יל"ש
תולדות רמז קיא.
167 (167) וישלח לב, ו.
168 (168) שם, ה ובפרש"י.

163 (163) ראה גם אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ
ח"ז ע' יח.
164 (164) שו"ת מחזה אברהם (להרב אברהם
מנחם שטיינבערג — בראדי תרפ"ז) ח"א
או"ח סל"ו.

וזוהו ענין פת עכו"ם ששייך לעשו שצריך ליהרהר מזה עכ"פ בעשי"ת.

וכיון שבכל יום ויום צריך להיות ענין התשובה, כמבואר בתניא¹⁶⁹ שהתשובה דאתמול לא מהני לגבי היום, וצריך להיות ענין התשובה כפי שהוא ביום זה ובשעות אלו — הרי כשעומדים בכל יום בתנועה של תשובה, צריך לידע שההכנה לזה היא הזהירות מ"פת עכו"ם", ועי"ז נעשית גם הזהירות משאר ענינים בלתי-רצויים, כמובן מדברי הגמרא¹⁷⁰ ש"גזרו על פתן . . משום דבר אחר (ע"ז)".

ולסיכום: שיהי' לבנ"י כל המצטרך להם, ובהרחבה דוקא, כראוי לבנ"י ש"בני מלכים הם" (כנ"ל סכ"ג), אבל, שלא יהי' באופן ד"אימשך בתרייהו", "מ'זאָל ניט זיין פאַרקאָכט אין דעם".

וכאשר בעלת-הבית תשמע ממנו דברים אלה, ותווכח שהוא מתכוין לכך באמת — תסכים גם היא לכך, ובדרך ממילא יסכימו גם הילדים לכך.

ואז יהי' באמת קיץ בריא — לא רק ברוחניות, אלא גם בגשמיות, וגם קיץ שמח — דכיון שמקיים את ההוראה "בטל רצונך מפני רצונך"¹⁰⁴, וממלא את שליחותו של הקב"ה, הרי בודאי שהקב"ה מקיים את ההבטחה "שיבטל רצון אחרים מפני רצונך"¹⁰⁴, לבטל את כל ההעלמות וההסתרים שלא יהיו שום ענינים המבלבלים אותו, את בעלת-הבית ואת הילדים,

וזוכים לחיים של מנוחה, חיים של אושר וחיים של הצלחה, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

[לאחרי שניגנו ניגון, צוה כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן "צמאה לך נפשי"].

* * *

לה. ישנו ענין נוסף שיש לדבר אודותיו — בקיצור עכ"פ:

בנוגע לשמו של חודש תמוז — הרי אע"פ ששמות החדשים עלו עמהם מבבל¹⁷¹, הנה שמו של חודש תמוז נזכר בתנ"ך¹⁷²: "נשים יושבות מבכות את התמוז",

169) פכ"ט (לו, ב). וראה לקו"ש חכ"ה (171) ירושלמי ר"ה פ"א ה"ב. ב"ר פמ"ח, ט. תוד"ה מדברי — ר"ה ז, א.
170) שבת יז, ב (ובפרש"י).
172) יחזקאל ח, יד.

אלא, ששם מדובר אודות "עבודה זרה" הקשורה עם השמש, וכיון שהעובדים לה היו סבורים שמקבלים השפעה ממנה [ע"ד מ"ש¹⁷³ "אלכה אחרי מאהבי נותני לחמי ומימי צמרי ופשתי גוי", "והיא לא ידעה כי אנכי נתתי לה וגוי", ולכן מסיים "ועתה אגלה את נבלותה לעיני מאהבי וגוי"], ה" חוק ומנהג אצלם (ובודאי לא נוגע לבאר בפרטיות המנהגים דע"ז...) שהנשים היו מבכות את ה"תמוז"¹⁷⁴.

והנה, כיון שהתיקון של כל ענין בלתי-רצוי צריך להיות בהמקום שבו ה" הקלקול, ובלשון הידוע¹⁷⁵ שלצורך ענין הבריורים צריך להתלבש בלבושי המתברר ולהתעסק עמו, אע"פ ש"המתאבק עם מנוול מתנוול ג"כ"¹⁷⁶ — הרי מובן שתיקון הענין ד"נשים מבכות את התמוז" נוגע ושייך במיוחד לנשים, כדלקמן.

לז. הסדר הוא שהנשים הן אלה שצריכות לנהל את הוצאות הבית, לשלם בפועל ממש עבור קניית כל המצרכים, וכל שאר החשבונות של הבית, ולכן עסוקות ומוטרדות הן יותר כיצד לכלכל את ההוצאה בהתאם להכנסה שמקבלות מבעליהן עבור ההוצאה.

וכיון שמצד אורח-החיים של הנשים עסוקות הן יותר בהצרכים הגשמיים — שלכן פטורות הן מכמה ענינים, כולל גם מלימוד התורה¹⁷⁷ — לא יפלא שנותנות משקל-יתר לענינים הגשמיים, ונדמה בעיניהן התפיסת-מקום שלהם במדה גדולה יותר מכמו שהוא בפועל ממש.

וכמו שהוא בנוגע לכללות בני — אצל בעלי-עסק, שמצד זה שעוסקים בענינים גשמיים, יש צורך בהשתדלות גדולה יותר לשלול אצלם את הטעות שהפרנסה באה מצד רוב חכמה, שלהיותו "סוחר גדול" ביכלתו לנהל את המסחר באופן שירוויח אלפי דולר, בה בשעה שמי שהוא "בטלן" ירוויח רק דולרים ספורים בלבד...

עליהם לדעת שההתעסקות בפרנסה אינה אלא כמ"ש¹⁷⁸ "וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה", היינו, שהאדם צריך רק לעשות "כלי", ואילו הברכה וההצלחה תלוי' בהקב"ה. וזהו גם מש"נ¹⁷⁹ "לא לחכמים לחם", היינו, שישנם חכמים גדולים אפילו בחכמת המסחר, ואעפ"כ הם עניים,

(176) תניא ספכ"ח.

(177) קידושין כט, ב.

(178) פ' ראה טו, יח. וראה דרמ"צ קז, ב.

קונטרס ומעין מאמר כה פ"א.

(179) קהלת ט, יא.

(173) הושע ב, ז ואילך.

(174) ראה רד"ק עה"פ (יחזקאל שם).

מו"נ ח"ג פכ"ט.

(175) ראה סה"מ תרכ"ט ע' קפו ואילך.

וש"נ.

כי העושר תלוי בהקב"ה, שלכן "יתפלל למי שהעושר והנכסים שלו"¹¹⁴, שיתן ברכה והצלחה אפילו בהמסחר שבו מונח האדם ראשו ורובו בחשבו שבכך פועל גדולות ונפלאות...

ובכל אופן, הרי זו עבודה קשה יותר לפעול אצל בעלי-עסק שיראו את האמת שהקב"ה הוא בעל-הבית על כל העולם, ואפילו גם על המסחר שלו... ולכן, כאשר ינהל את המסחר תוך כדי הקפדה על שמירת שבת ויו"ט, כולל גם ההוספה מחול על הקודש, הנה דוקא עי"ז תהי' לו הצלחה והכנסה גדולה יותר במסחר.

ועד"ז בנוגע לנשים, שמצד הטבע וסדר החיים, יש צורך בהשתדלות יתירה והסברה מיוחדת לבאר להן ולפעול עליהן שיראו את האמת, שהדבר שנוגע בעיקר הוא "ברכת ה'":

לפעמים יכולים לקבל סכום קטן, ולנצלו בהצלחה, באופן שכל בני-הבית יהיו מרוצים, שיש להם כל המצטרך להם, מזון ולבוש וכו'; ולפעמים יכולים לקבל עוד מאה דולר, אבל, אם הכסף מגיע בדרכים לא טובות, אזי לא זו בלבד שלא נהנים מהם, אלא אדרבה, שצריכים לנצל את הכסף עבור רופאים ותרופות, רחמנא ליצלן, שלא תהי' כזאת בבית יהודי¹⁸⁰.

וא"כ, מה שנוגע הוא — לא כ"כ סכום הכסף שמקבלות מבעליהן עבור הוצאת הבית, אלא שיקבלו מבעליהן כסף שהרויחו באופן כשר, ולא באופן שהוא היפך התורה ח"ו, והיינו, שהעסק הוא באופן שמקפידים על שמירת שבת ויו"ט, ונזהרים משקר, גזילה, השגת גבול, וכו' וכו'.

ואז, רואה האשה שיכולים לקבל סכום קטן יותר של דולרים ולהצליח שכולם יהיו מרוצים — אע"פ שחברתה קיבלה סכום דולרים גדול יותר, ולא נהנתה ("ס'איז איר ניט אַיינגעגאַנגען"), לא היא, לא בעה"ב ולא הילדים...

וטעם הדבר — לפי שהעיקר הוא "ברכת ה' היא תעשיר"¹⁸¹, היינו, שהכסף שמקבלים עבור ההוצאה יתקבל יחד עם הברכה והצלחה של הקב"ה, ואז, מבלי הבט על כמות הכסף בפועל ממש, תומשך ברכה והצלחה בכל מה שירכשו בסכום זה.

לז. וכאשר נמצאים בתקופת תמוז, אזי צריך להיות תיקון הענין ד"נשים מבכות את התמוז" — ע"י עבודתן של הנשים בזמנינו זה:

(181) משלי יו"ד, כב.

(180) ראה גם לעיל ע' 60. וש"נ.

תמורת זה שלפני אלפי שנים היו הנשים מבכות את התמוז, כיון שטעו וחשבו שמקבלים השפעה מעבודה זרה — הנה עתה יכירו ויראו את האמת, "אמת ה' לעולם"¹⁸², שהקב"ה הוא בעה"ב בכל העולם, ובכל בית יהודי בפרט,

כך, שכאשר הבית מתנהל כפי שבית יהודי כשר צריך להתנהל, והבעל שדואג לפרנסה מרויח את כספו באופן הכשר ע"פ תורה — אזי כל סכום כסף שיביא, ובאיזה זמן שיביא, יהי' באופן שכל סענט ינוצל עבור ענינים טובים ובריאים, לשביעות רצון כל בני הבית.

הנשים צריכות להכיר בכך שהכל הוא בידיו של הקב"ה — "כי ממך הכל", וכיון שכן, הרי "מידך נתנו לך"¹⁸³: מה שנותנים לצדקה, ומה שנדמה שנותנים ל"מתחרה" בגלל סגירת העסק בשבת, או אי-קבלת משרה הקשורה עם השגת גבול — הרי זה באופן ש"מידך נתנו לך", והקב"ה מחזיר כמה פעמים ככה, שבסכום הדולרים שמרויחים לאחרי כן, תומשך תוספת ברכה והצלחה.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:) לחיים לחיים! — שיתקבלו הדברים, והעיקר, שיבואו בפועל ממש.

ויה"ר שמכאן ולהבא יהיו כל בניי — אנשים ונשים — במעמד ומצב שלא יהיו אצלם "נסיונות", שכן, לשם מה צריך הקב"ה להעמיד יהודי בנסיון, והיהודי יצטרך להראות "קונץ" שאינו מתפתה מהיצה"ר — מוטב שיבוא כבר הזמן שבו יקויים היעוד "את הצפוני ארחיק מעליכם"¹⁸⁴, "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ"¹⁸⁵, ואז יחיו חיים רגועים, ללא מלחמות אפילו עם היצה"ר, ועבודת הבירורים תהי' (לא בדרך מלחמה, אלא) בדרך מנוחה ושלום¹⁸⁶.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון שמח].

* * *

לח. בשנים הראשונות (בשנה השני' או השלישית) לנשיאותו של כ"ק מו"ח אדמו"ר ברוסיא — שאז הייתה הנסיעה ממקום למקום כרוכה בקשיים גדולים, ובמילא הי' בהכרח להסתפק בכתיבת מכתבים — קיבל כ"ק מו"ח אדמו"ר מכתב מא' מזקני החסידים, ובמכתבו טוען:

(185) זכרי' יג, ב.
(186) ראה סה"מ תרנ"ט ע' קנב ואילך.
תש"ד ע' 83 ואילך.

(182) תהלים קיז, ב.
(183) דברי הימים-א כט, יד.
(184) יואל ב, כ.

מהי הסיבה שפלוגי שמתגורר בעירו (ועד"ז בערים אחרות) מקבל מכתבים מכ"ק מו"ח אדמו"ר לעתים קרובות יותר, ואילו הוא אינו מקבל מענה על מכתביו, ובכלל כותב לו כ"ק מו"ח אדמו"ר לעתים רחוקות יותר ממה שכותב להשני,

וכל זה — למרות שה"ציור" שלהם הי' שלא בערך: הוא הי' למדן גדול, ממשפחה חסידית, ובעצמו הי' "א' הייסער חסיד", ואילו השני הי' מהצעירים.

והשיב לו כ"ק מו"ח אדמו"ר, שנמצאים עכשיו בזמן כזה שלכל לראש צריכים לחטוף ולהבטיח ("באָוואָרענען") ענינים הנוגעים למעשה בפועל, ובמילא, דין קדימה להמכתבים הקשורים עם מעשה בפועל. ולכן, מכתבים כאלה שמהם יצמח לאחרי כן "חדר" עבור ילדים, תוספת בשמירת שבת, תוספת בשמירת טהרת המשפחה, ענין של צדקה, ועד"ז בכל הענינים הנוגעים למעשה בפועל — הנה לכל לראש כותב הוא מכתבים אלה; ואילו מכתבים כאלה שנוגעים רק אל הפרט, או בענינים שאינם נוגעים למעשה, אלא רק ענין של קורת-רוח — מוכרח הוא לדחותם לאחר זמן¹⁸⁷.

לט. מעמד ומצב זה, הולך ונמשך עוד מאז עד עתה — שהענין שנוגע וקודם לכל דבר הוא ענין המעשה בפועל.

ולצורך ענין המעשה בפועל — צריך כל אחד למצוא את ה"צעיר" שיש בו.

ובהקדמה — שצעירים יש להם יותר כחות שלא השתמשו בהם, יש להם פחות ספיקות, ועוד פחות הוא אצלם הלכלוך מעניני העולם.

— כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר פעם אודות אדמו"ר הזקן, שבילדותו אמר שאוהב הוא את השדה¹⁸⁸ בבוקר, מפני שאז יש ב"אור" רק קצת דברים בטלים... שהרי זה עדיין התחלת היום, ובשדה, שבו לא מתהלכים אנשים רבים.

ועד"ז בחיי האדם, שבהתחלת פעילותו בחיים התעסק רק מעט עם ענינים שמביאים לידי פשרות, שמזה באים לאח"ז לענינים של היפך היושר, היפך האמת והיפך התורה בכלל, ובמילא, לא התלכלך עדיין כל כך, והכחות שלו הם עדיין לא משומשים כל כך. ולכן יש לו יותר כח — ופחות ספיקות — בכל הקשור לתפקידו וההצלחה בו.

187) ראה גם אג"ק ח"ח ס"ע קסד ואילך. 188) ראה סה"ש תש"ו ע' 47. וש"נ.

ובכללות חיי האדם — הרי זו תקופת השנים שנקראים שנות הנעורים ("יוגנט־יאָרן"), קודם שבאים ימי העמידה וימי הזקנה.

ובפרטיות יותר — הנה בכל אחת מתקופות אלה, גם בימי הזקנה, ישנו חלק באדם שבו לא הניח שיכנסו ענינים של ספיקות וענינים של דברים בטלים; ולהיותו מחובר עם הקב"ה, הרי כשם שהקב"ה הוא בלתי בעל גבול, כמו כן יש לו ריבוי כחות, כך, שאם רק ירצה, יוכל להוסיף עוד יותר בעניני תורה ומצוות.

כלומר: כל אחד מישראל, מבלי הבט על מספר שנותיו כפי שרשום ב"פּאַספּאָרט" או בתעודת־הלידה¹⁸⁹, יש בו חלק מסויים, מקצוע מסויים, שבו נחשב הוא ל"צעיר", ומצד היותו "צעיר" — יש ביכולתו לפעול ולהפוך חלקו בעולם מן הקצה אל הקצה.

מבלי הבט על כך אם זקנו לבן או שזקנו שחור, או שעדיין לא צמח זקנו; אם רק ירצה לנצל את הכחות המחוברים עם הקב"ה כדי לקיים את שליחותו של הקב"ה, אין ספק בכך שכיון שהקב"ה נתן לו שליחות זו, בודאי נתן לו את האפשרות למלא את השליחות.

והשליחות היא — כמ"ש בזהר¹⁹⁰ והובא בתחילתו¹⁹¹ — להפוך חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא: במקום שישנו חושך — צריכים להאיר באור התורה והמצוות; ובמקום שיש מרירות — כמ"ש¹⁹² "אחריתה מרה כלענה", דקאי על היצה"ר בכלל ועל עניני העולם בפרט — יש להפוך את המרירות עד שתהי' מתיקות ברוחניות, ובמילא תהי' מתיקות גם בגשמיות.

והדרך לזה: לכבוש את ה"נוער" — הן הנוער בכלל, והן כח ה"נערות" שיש בכל אדם, איש או אשה, מבלי הבט על הגיל, שזהו החלק שהוא צעיר לגמרי ועדיין לא משומש — ולרתום ("אַיינשפּאַנען") אותו לעבודת הבורא, ואז בודאי מצליחים, ומתקיימת גם ההבטחה "שיבטל רצון אחרים מפני רצונך" (כנ"ל סכ"ג) — כדי שיוכל למלא את שליחותו במדה פחותה של ההעלמות והסתרים, שעיי"ז יצליח גם בעניניו הפרטיים.

מ. וזהו מה שכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר בשעתו¹⁹³, אשר, הצורך הוא

189) ראה גם תו"מ ח"א ע' 136. וש"נ.

192) משלי ה, ד.

190) ח"א ד, א.

193) ראה גם בהנסמן באג"ק שלו ח"ב

במפתח ענינים ערך "צעירים" (ע' שלד).

191) פ"י.

להתעסק ולכבוש את ה"נוער" ולמנותם שלוחים ופקידים בכל מקום ומקום, על מנת שיעשו שם פינה של יהדות ("אֵ אִידישע ווינקל"), ובמשך הזמן גם פינה של חסידות ("אֵ חסיד'שע ווינקל").

וכיון ש"דברי צדיקים קיימים לעד"¹⁹⁴, הרי, גם עתה צריכים לרתום את הצעירים, הנוער, שידעו את האמת שהם שלוחים של הקב"ה לפעול בהסביבה שבה נמצאים שתהי' סביבה יהודית, ע"י לימוד התורה וקיום המצוות, וגם סביבה חסידית.

ולכל לראש עליהם להתעסק עם הנוער ולכבוש אותו — לכבוש את ה"נוער" ע"י ה"נוער" — אשר לא זו בלבד שלא יהיו מנגדים ומפריעים, אלא אדרבה, שגם הם יסייעו להם בעבודתם, לכבוש את הנוער ולהביאו למעמד ומצב ד"כל בניך לימודי ה"¹⁹⁵, תלמידי הקב"ה (כמבואר במפרשי התנ"ך¹⁹⁶).

ועוד זאת, שלא רק הצעירים בשנים, לפי ה"פאָספּאָרט", אלא גם אלה שלפי ה"פאָספּאָרט" הם כבר בתקופת העמידה, או אפילו בתקופת הזקנה — צריכים לרתום את עצמם ולילך בתלם לצורך עבודה זו, היינו, שהם בעצמם יהיו צעירים (כפי שבודאי רוצה כל אחד), עי"ז שיעוררו את כח ה"נעורים" שבהם שיתגלה ויבוא מן הכח אל הפועל, ובלשון הכתוב¹⁹⁷ "החלש יאמר גבור אני": גם מי שנדמה לו שהוא "חלש" — יווכח שהוא "גבור" למלא את כל מה שצריכים לפעול בסביבתו ע"פ רצון הקב"ה, ועי"ז יתוסף גם בכריאותו הרוחנית ובכריאותו הגשמית, והעיקר — שיפעל על הסביבה כולה שתהי' צעירה ובריאה.

וזוהו התפקיד של כל בניי — "וכל בניך לימודי ה'", "אל תקרי בניך אלא בוניך"¹⁹⁸, היינו, שבנין העולם שיהי' עולם בריא נעשה ע"י "בניך", בניי, "בנים אתם לה' אלקיכם"¹⁰², נשמה כפי שנעשית קשורה בגוף, שדוקא אז יכולה היא למלא את שליחותו של הקב"ה לעשות לו ית' דירה בתחתונים, עי"ז שמסירים מה"כלי" את המדידות וההגבלות, ועד שעושים שה"כלי" עצמו יהי' "אור"¹⁹⁹.

ואילך. וש"נ).

(197) יואל ד, יו"ד. וראה גם תו"מ ח"ב ע' 64.

(198) ברכות בסופה. וש"נ.

(199) ראה גם סה"מ תרצ"ו ע' 118. וש"נ. לעיל בהמאמר פ"ה (לעיל ע' 72).

(194) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' תקעו. ח"ד ע' שלט. ח"י ע' קמו. ח"יא ע' שכט.

(195) ישע"י נד, יג.

(196) מצו"צ ומצו"ד עה"פ. הובא ונתבאר בד"ה וכל בניך תרפ"ט (סה"מ תרפ"ט ע' 71

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגון "ממצרים גאלתנו", ואח"כ צוה לנגן הניגון "עסן עסט זיך"].

* * *

מא. בפרשת²⁰⁰ השבוע — פרשת פנחס — מסופר שכאשר אירע מעשה זמרי, לא ידעו מה לעשות, אע"פ שהיו נוכחים שם משה ואלעזר והזקנים. ואז נענה פנחס, שהי' הצעיר שבחבורה²⁰¹ [ולהעיר מדברי הגמרא²⁰² אודות הסדר שלמד משה תורה עם בני", שתחילה למדה עם אהרן, אח"כ עם אלעזר ואיתמר, אח"כ עם שבעים הזקנים, ואח"כ עם כל בני", ונמצא, שפנחס למד עם כל בני" בשוה] ואמר ש"קנאים פוגעים בו". ואמרו לו: "קריינא דאיגרתא איהו להוי פרוונקא"²⁰³ (קורא האגרת הוא יהי' השליח).

וההוראה מזה:

כשישנם ענינים כאלה שהגדולים שבדור שותקים ואינם אומרים דבר — לא כל פעם מורה הדבר שלא צריכים לעשות מאומה, ויכולים לעשות חשבונות ו"לומדות" על מנת להתחמק מזה. צריכים לידע, שאם מישהו רואה שיכול לעשות משהו בדבר, עליו לעשות, ומה שגדולים ממנו אינם אומרים מאומה, אולי הסיבה לכך היא כדי שיטול פנחס את הכהונה²⁰⁴, היינו, שזהו החלק שלו שהוא צריך לברר, ודוקא עי"ז יבוא לשלימותו.

כשם שבגשמיות יש לכל אחד את החלק שלו, ואין אדם נוגע בפרנסתו של חברו²⁰⁵, כך גם — ובמכ"ש וק"ו — ברוחניות, יש לכל אחד את החלק שלו בתורה [כפי שאומרים "ותן חלקנו בתורתך"²⁰⁶, שהכוונה בזה היא לא רק להבנת התורה, אלא גם לחדש בתורה, וכמסופר בגמרא במסכת מנחות²⁰⁷ שרבי עקיבא אמר דבר הלכה שאפילו משה רבינו לא ידעה] ובקיום המצוות שהוא צריך לפעול, ואין אחד נוגע בפרנסתו של חברו.

203 (203) סנהדרין פב, א. הובא בפרש"י עה"ת ס"פ בלק (כה, ז).

204 (204) במדב"ר פ"כ, כד. הובא בפרש"י שם, ו.

205 (205) ע"ד אין אדם נוגע במוכן לחבירו — יומא לח, ב.

206 (206) אבות פ"ה מ"כ.

207 (207) כט, ב.

200 (200) מכאן עד סוסמ"ג — הוגה עי" כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידית), ונדפס בלקו"ש ח"ב ע' 342 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ עי" המו"ל.

201 (201) במדב"ר פ"כ, כה. נתחומא בלק כא.

202 (202) עירובין נד, ב. הובא בפרש"י עה"ת

ס"פ תשא (לד, לב).

— מה שמצינו²⁰⁸ ש"זכה נוטל חלקו וחלק חבירו", הרי זה בנוגע לגן-עדן ששם הוא שכר המצוות, אבל בהמצוה עצמה שהיא למעלה משכרה, יש לכל אחד את החלק שלו.

ובמילא, יתכן שהסיבה לכך שאף אחד אינו עוסק בדבר זה, היא מפני שזהו הענין שלו שהוא צריך לפעול אותו.

מב. אודות פנחס איתא²⁰⁹: פנחס זה אלי. וקשה על זה: הרי תחילה הי' פנחס ואח"כ אלי, וא"כ צ"ל אלי זה פנחס? והתירוץ על זה, ע"פ מ"ש בזהר²¹⁰ שאלי' הי' עוד לפניו, אלא שאז לא הי' ילוד אשה (שנולד מאב ואם), אלא מלאך, ולכן אומרים פנחס זה אלי²¹¹.

והענין בעבודה:

דובר לעיל שתובעים מכל אחד שלא להסתכל על אחרים, וענין הבא לידו צריך לעשותו. ונשאלת השאלה: מניין לוקחים כח על זה? — ועל זה אומרים פנחס זה אלי': כיון שהקב"ה הזמין לו ענין שצריך לעשותו במסירת נפש, נותנים לו כחות על זה, ויתכן שנכנס בו ניצוץ ממישהו שאינו ילוד אשה.

מג. ההוראה מזה בדורנו לכל האברכים הצעירים היא, שאין להם לעשות חשבונות, שפלוגי יכול לעשות ואלמוני יכול לעשות, אלא כל דבר הבא לידם, צריכים לידע שזהו החלק שלהם, ויש להם כחות על זה, וצריכים לעשותו במסירת נפש.

והפירוש דמסירת נפש הוא — כדברי הרבי²¹²: הכוונה במסירת נפש אינה לעלות על הגג ולקפוץ ח"ו. מסירת נפש צריכה להיות ללא רעש וללא "טומל", כי "לא ברעש הוי"²¹³. יש צורך במסירת נפש בכל הפעולות דחיי היום-יום, "אוטם אזנו וגו' ועוצם עיניו"²¹⁴. אפילו בתורה צריכה להיות מסירת נפש — שלא ליקח את התורה אל עצמו, אלא ליקח את עצמו אל התורה ("ניט נעמען תורה צו זיך, נאָר נעמען זיך צו דער תורה")²¹⁵. וכאשר רוצים באמת — יפעלו זאת.

(212) ראה גם תו"מ ח"ד ריש ע' 313. וש"נ.

(213) מלכים-א יט, יא.

(214) ישע"י לג, טו. וראה קונטרס העבודה פ"ב.

(215) ראה גם תו"מ ח"א ס"ע 189. וש"נ.

(208) חגיגה טו, א.

(209) תיב"ע וארא ו, יח. יל"ש ר"פ פנחס.

חז"ב קצ, סע"א. רלב"ג מלכים-א יז, א.

(210) ח"א מו, ב. עיי"ש בהגהות דרך אמת. ועוד.

(211) ראה גם שיחת י"ג תמוז תשי"ב

הערה 30 (תו"מ ח"ו ע' 75). וש"נ.

וכאשר הולכים עם המסירת נפש של פנחס, אזי נעשה גם פנחס זה אליהו, שהוא יבשר את הגאולה²¹⁶, והיינו, שכללות העבודה דעכשיו היא הכנה למשיח, לעשות את העולם מקדש לו יתברך.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון אדמו"ר הזקן בן ד' הבבות, ובבא הרביעית — ג"פ].

* * *

מד. איתא בספרים שחדשי תמוז ואב מחדשי הקיץ היו צריכים להיות זמן שמחה, להיותם לאחרי זמן מתן תורתנו, אלא שמצד עניני החטאים גרמו שבחדשים אלה יהיו "צום הרביעי וצום החמישי"²¹⁷.

וכיון שהכוונה בכל ענין של קלקול היא שע"י תיקון הקלקול יתוסף עליו גדול יותר, באופן ד"כפלים לתושי"²¹⁸, כמו בלוחות שניות שלאחרי חטא העגל²¹⁹ — הרי מובן שלעתיד לבוא יהיו חדשי תמוז ואב זמן שמחה, ושמחה גדולה ביותר.

וא' ההכנות לזה, שכאשר נמצאים בזמן הגלות, שזוהי הדרך שבה הולכים מבית שני שלא נתקיים לעד להיותו בידי אדם, לבית שלישי שיהי' קיים לעד כיון שיהי' בנין בידי שמים²²⁰ (כנ"ל סט"ו), והרי אני מאמין שיבוא בכל שעה — עושים כבר ענין של שמחה [שמחה של מצוה בכלל, ובפרט התוועדות של שמחה לחיזוק היהדות] בתקופת תמוז ואב,

— כפי שנפעל ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר לקבוע את ימי י"ב-י"ג תמוז לימי שמחה²²¹ —

וזוהי ההכנה להגאולה, ויתן השי"ת שתהי' הגאולה למטה מעשרה טפחים ע"י משיח צדקנו במהרה בימינו, בשנה זו ממש.

* * *

מה. פרשת השבוע, פרשת פנחס, כוללת גם את פרשת המועדים²²², וממנה נלקחת הקריאה בתורה בכל מועד ומועד ובכל יו"ט ויו"ט²²³.

(220) ראה זח"ג רכא, א. פרש"י ותוס' סוכה מא, סע"א. ועוד.
(221) ראה גם לקו"ש ח"ח ע' 308 ואילך.
(222) כח, א ואילך.
(223) ראה מגילה ל, סע"ב ואילך.

(216) פרש"י בחוקותי כו, מב. וראה גם תיב"ע ויל"ש שבהערה 209. רמב"ם הל' מלכים פי"ב ה"ב. ועוד.
(217) זכרי' ח, יט.
(218) איוב יא, ו.
(219) שמו"ר רפמ"ו.

וגם ענין זה מהוה הוראה — שכאשר בני"י רוצים שבמשך השנה יהיו ימים טובים שבהם יקראו בפרשת פנחס, כל ענין וענין במועדו, הן בנוגע לראש חודש והן בנוגע לימים טובים — צריכים הם לעשות הכנה לדבר בשבוע פשוט, הן בימי החול של השבוע שבהם לומדים את השיעור חומש עם פירוש רש"י, והן ביום השבת שבו קוראים את הפרשה כולה, וע"י הכנה זו זוכים להימים טובים במשך כל השנה.

וזהו גם מה שאמרו חז"ל²²⁴ "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת", ואם הדברים אמורים בנוגע לשבת שקדושתה בידי שמים, "שבת מקדשא וקיימא"²²⁵, עאכו"כ בנוגע ליו"ט, ש"ישראל אינהו דקדשינהו לזמני"²²⁶, שלכן אומרים "מקדש ישראל והזמנים", הרי בודאי שכדי שיהי' היו"ט כדבעי, צריכה להיות הטירחא וההכנה לפני היו"ט.

והרי ענין זה (שיש צורך בטירחא והכנה כו') הוא ענין כללי בכללות הבריאה — שרצונו של הקב"ה שכל ענינו של יהודי לא יהיו באופן של "נהמא דכיסופא"²²⁷, אלא שיזכה בהם ע"י גייעתו, אע"פ שגם בהגייעה עצמה יש לו סייעתא דשמיא.

מו. עפ"ז מובן שאין ליהודי להתרעם על כך שישנם ענינים שבאים אצלו דוקא לאחר ריבוי גייעה והסרת העלמות והסתרים כו' — בה בשעה שהקב"ה הי' יכול ליתן פרנסה בהרחבה, הצלחה בעסקנות ציבורית ושפע ברכה בהמוסדות, באופן שלא יצטרכו להתייגע — כי, לולי היגיעה יהי' זה "נהמא דכיסופא".

— מה שצריכים לבקש מהקב"ה, הוא, שההעלמות וההסתרים יומשכו אך ורק במדה הדרושה לעורר את הכחות הפנימיים ולהחליט שלא מתפעלים מההעלמות וההסתרים, ומוכרחים להמשיך באורח-חיים ע"פ התורה, ובהנהגת המוסדות העוסקים בהפצת התורה והפצת יראת שמים; והחלטה זו כשלעצמה תהי' מספיקה כדי לבטל את ההעלם וההסתור, כך, שבנוגע לפועל ממש יהי' ליהודי כל המצטרך לו, הן בענינים הפרטיים והן בענינים הכלליים, שיוכל לנהלם ע"פ רצונו של הקב"ה, כפי שגילה דברו ע"י עבדיו הנביאים²²⁸ והנשיאים לדורותיהם עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר בדורנו.

וכאשר הקב"ה רואה שיהודי מבקש זאת באמת, והיינו, שאין

227) ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג.

לקו"ת צו ז, ריש ע"ד. ובכ"מ.

228) ע"פ עמוס ג, ז.

224) ע"ז ג, סע"א.

225) ביצה יז, א.

226) ברכות מט, א. וראה פסחים קיז, ב.

כוונתו לחסוך את עבודתו ויגיעתו, אלא רצונו שתהי' לו הצלחה יתירה בחיים הפרטיים ובעסקנות הציבורית — הרי כיון שהקב"ה הוא עצם הטוב, וטבע הטוב להיטיב²²⁹, הנה סוכ"ס יפעל אצל הקב"ה ענין זה.

והיינו, שגם אם יש צורך בהעלם והסתר — הרי זה ימשך רק עד שהיהודי יפעל בעצמו התעוררות כחות פנימיים וכחות עצמיים, להחליט, אשר מבלי הבט על ההעלמות וההסתרים מנהל הוא חיי הפרטיים ע"פ דרישת התורה, ומנהל את הענינים הציבוריים — אלה שבכחו לפעול בהם — בהתרחבות ובהתפשטות היותר גדולה, בידעו שאין זה אלא נסיון, ואין זה אלא העלם והסתר שאין בו ממש,

וכאשר רואים ש"הנחה" זו (שאינן זה אלא נסיון והעלם והסתר שאין בו ממש) היא אצלו באמת לאמיתו, וראי' לדבר, שאינו מתחשב כלל בהעלם וההסתר והנסיון, וממשיך לנהל את החיים הפרטיים והענינים הציבוריים כאילו בטוח הוא שיש לו מן המוכן עבור ההוצאה הפרטית ועבור ההוצאה הציבורית, לא רק עבור יום זה, אלא גם למחר, ואפילו לשנה הבאה, שמזה מוכח שמכיר את האמת שאין זה אלא נסיון בלבד — אזי מתבטל הנסיון וההעלם וההסתר מכל וכל.

מז. וענין זה למדים מהיהודי הראשון, אברהם אבינו, שכאשר הלך למלא שליחות של הקב"ה, ונבראת מציאות כזו שהיתה נראית לו לנהר, ואעפ"כ המשיך לילך "אל אחד ההרים אשר אומר אליך"²³⁰, מבלי להתחשב כלל במציאותו של הנהר — אזי ראה מיד שלא נשאר מאומה ממציאותו של הנהר, היינו, שמלכתחילה לא היתה מציאות של נהר²³¹.

וככל הענינים הרי גם ענין זה הוא בבחינת "מעשה אבות סימן לבנים"²³² — הוראה לכל בני" בחייהם הפרטיים, והוראה לכל העוסקים בצרכי ציבור בנוגע לענינים הציבוריים:

כאשר ישנם ענינים המונעים מהרחבתו של מוסד שעוסק בהפצת התורה ויראת שמים ומקרב את לבם של בני ישראל ובנות ישראל לאביהם שבשמים — צריכים לידע שאין שום מציאות שיכולה להעלים ולהסתיר על זה באמת;

העלם והסתר זה אינו אלא נסיון בלבד, כמ"ש²³³ "כי מנסה ה'

(229) ראה בהנסמן בלקו"ש חכ"ד ע' 334 תמוז ריש ע' נב. ועוד.
 (230) ראה תנחומא לך לך ט. ב"ר פ"מ, ו. רמב"ן לך לך יב, ו. ועוד.
 (231) וירא כב, ב.
 (232) תנחומא וירא כב. וראה תו"מ סה"מ
 (233) פ' ראה יג, ד.

אלקיכם אתכם לדעת" אם הוא מכיר את האמת שאין זה אלא נסיון שאין בו ממש, או שחושב שזהו ענין של "בירור", ובמילא צריכים להתחשב בכך, ולהחליט אם אפשר להרחיב את המוסד, או להשאירו על עמדו, או שיש צורך לצמצם ולקצר כו'.

ו"במדה שאדם מודד — בה מודדין לו"²³⁴:

כאשר מחשיב זאת לענין של "בירור", ולכן מתחשב בו, וכשהמצב מחייב לקצר מחליט לקצר כו' — אזי נעשה לדבר שיש בו ממש, רח"ל; אבל כאשר מכיר את האמת לאמיתו, שאין זה מציאות של ממש, אלא רוצים לנסותו אם הוא מכיר את האמת,

ואכן מראה במעשה בפועל שידוע שההעלם וההסתר אין בו ממש, ולכן מתנהג כאילו רואה כבר את הנולד מאין לישי²³⁵, כאילו שיש לו עבור ההוצאה, הן בנוגע לענינים הפרטיים, ליתן לבעלת-הבית עבור הוצאות הבית ממה שהרויח באופן של שמירת שבת ויו"ט, וללא השגת גבול וכל שאר הענינים האסורים ע"פ שו"ע (כנ"ל סכ"ג. סל"ו), והן בנוגע לענינים הציבוריים, שרואה ומכיר שהתפתחותו של המוסד היא דבר הכרחי [דכיון שהרבי הסכים לכך, הרי זה צריך להתפתח ולצמוח כמו כל דבר שבקדושה]²³⁶, ובמילא אינו מתפעל מכל הענינים הסותרים, בידעו שאין בהם ממש —

אזי מודדין לו במדה זו, שבקרוב — ובלשון חז"ל²³⁷: "תיכף לתלמידי חכמים ברכה" — יראה בפועל שאכן אין בהם ממש,

וכל המצטרך לו נעשה "נולד" בפועל — אפילו אם יש צורך שיהי' נולד מאין ליש — שיוכל לנהל את ההוצאה הפרטית וההוצאה הציבורית בהרחבה ובהתפשטות לעילא ולעילא.

* * *

מח. (בסיום ההתוועדות אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

אלה שצריכים לברך ברכה אחרונה — יברכו ברכה אחרונה, ואלה שצריכים להתפלל מעריב — יתפללו מעריב. (ולאחרי שהפסיק, חזר ואמר:;) שלא ישכחו אודות אמירת ברכה אחרונה, ולא ישכחו אודות מעריב, שהרי "אין שכחה לפני כסא כבודך" (כנ"ל סכ"ד).

(236) ראה גם תו"מ ח"ט ע' 125 ואילך.

(237) ברכות מב, א.

(234) סוטה ת, ב ואילך.

(235) ראה תניא פמ"ג.

ויתן השי"ת שנפגש בשמחות של יהדות וחסידות ("אידישע שמחות און חסיד'שע שמחות"), ואשר במהרה בימינו ממש יהפוך השי"ת הימים האלה לששון ולשמחה²³⁸.



(238) ראה זכרי' ח, יט. רמב"ם הל' תעניות בסופן.